

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

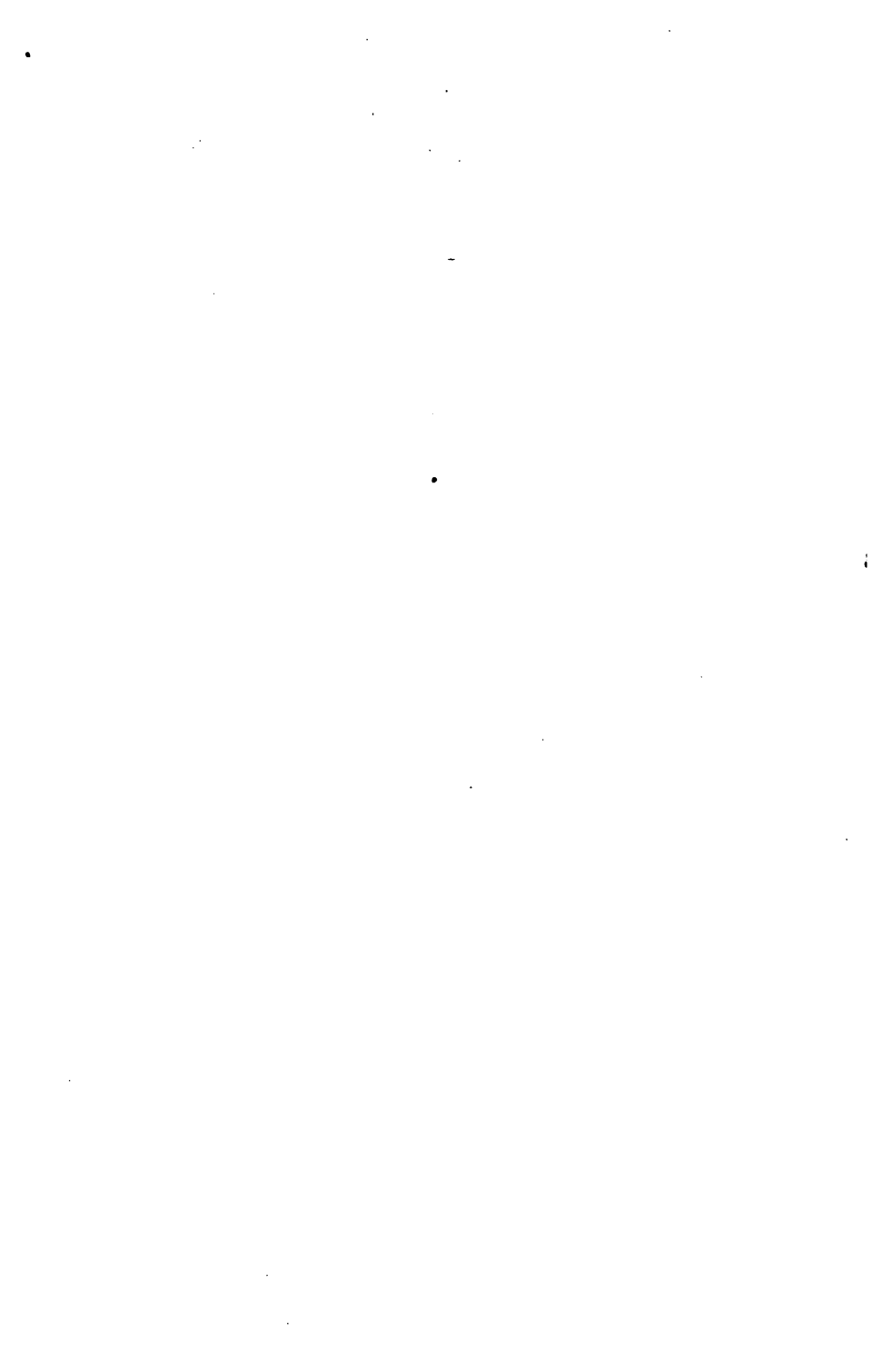
KB12
387.2
Did

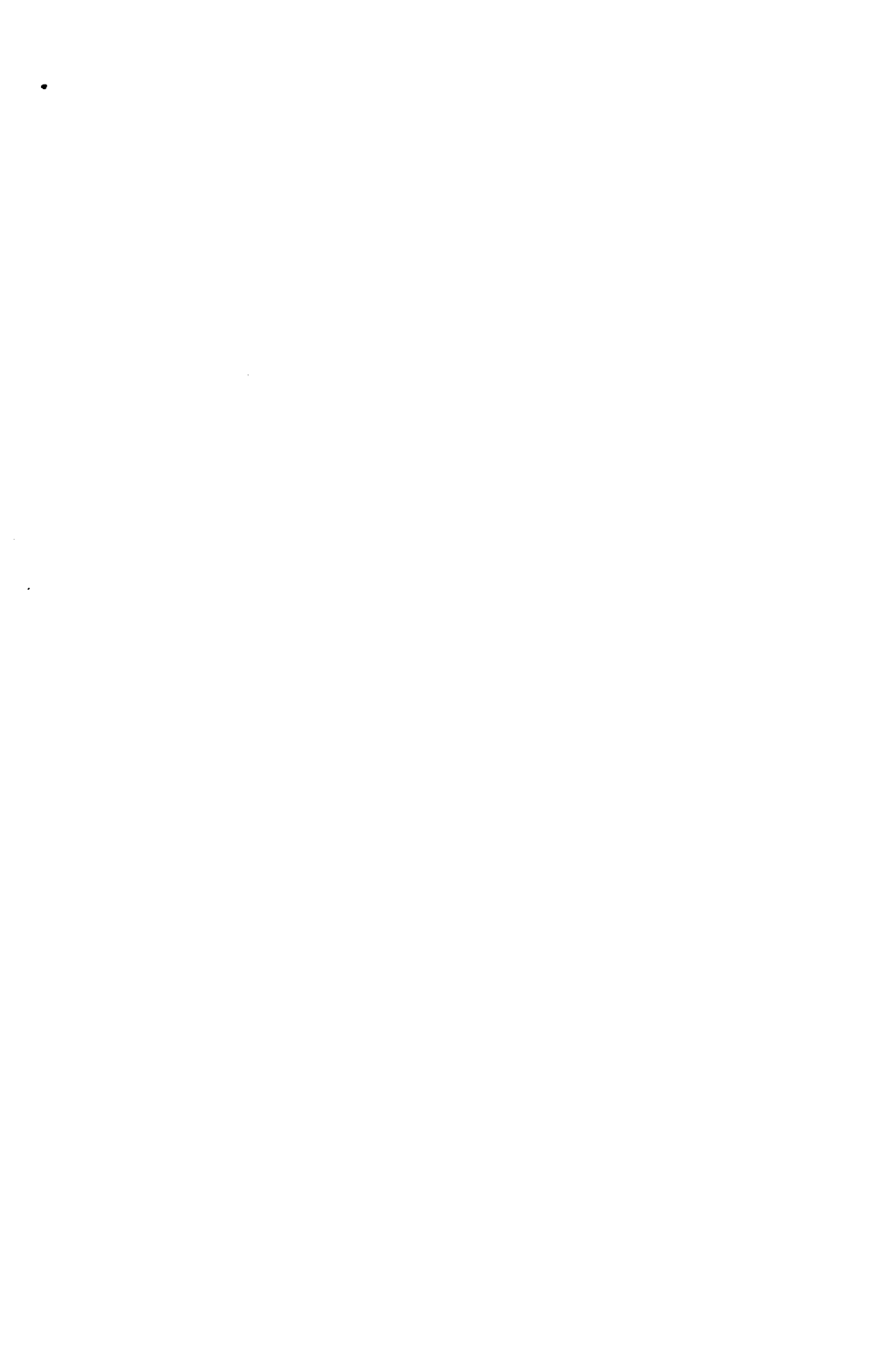

This belonged to Mrs Greenfield, mother of H. P. Greenfield.
 I had another copy with broad margins, not cut down like this.
 This is more interesting, being the one presented to Adler by
 the author ^{and having} the page of dedication to Dutens which was missing
 in the other, and Adler's note (at the end of a connection by
 the author. 7.11.5.

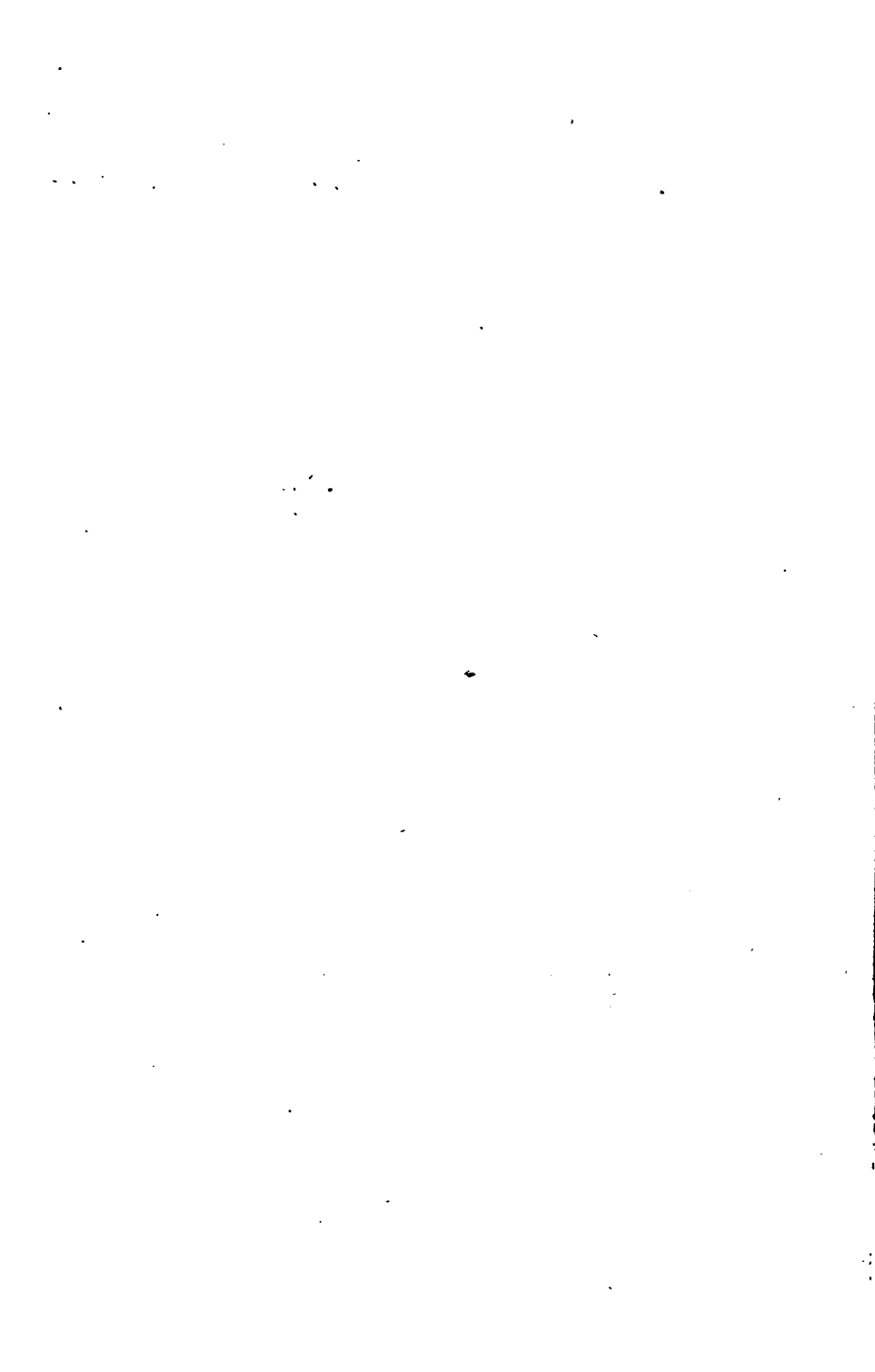

302164239U

Auctoris ill. Abatis de Caluso e comitibus Maximi
denum.

Hafniae 1784.

C. Haller.

(1784)

D I D Y M I

TAURINENSIS

LITERATURAE COPTICAE

RUDIMENTUM.

DE. A. THOLUCK

PARMAE

EX REGIO TYPOGRAPHAEO

M. DCC. LXXXIII.

CUM APPROBATIONE.

J. Adler.
64.

ASHMOLEAN MUSEUM
EX LIBRIS
F. LL. GRIFFITH
ET
N.C.C. GRIFFITH
1937
OXFORD

LVDOVICO . DVTENS

BRITANNO

REGIAE . LONDINENSIS . SOCIETATIS

**ET . PARISINAE . POLITIORVM . LITERARVM
ATQVE . INSCRIPTIONVM . ACADEMIAE . SÓDALI**

RECONDITIÓRIS . ANTIQVITATIS . DOCTRINA

EDITISQVE . DE . EA . LIBRIS

VBIVIS . GENTIVM . CONSPICVO

**HAEC . LINGVAE . AEGYPTIACAE . PRIMORDIA
A . NOBILISSIMO . AC . SVPRA . FIDEM . DOCTISSIMO**

ABBATE . THOMA . VALPERGA

A . CALVSIO

DESCRIPTA . ATQVE . EXPLICATA .

IOHANNES . BAPTISTA . BODONIVS

HISPANIARVM . REGIS . CATHOLICI . TYPOGRAPHVS

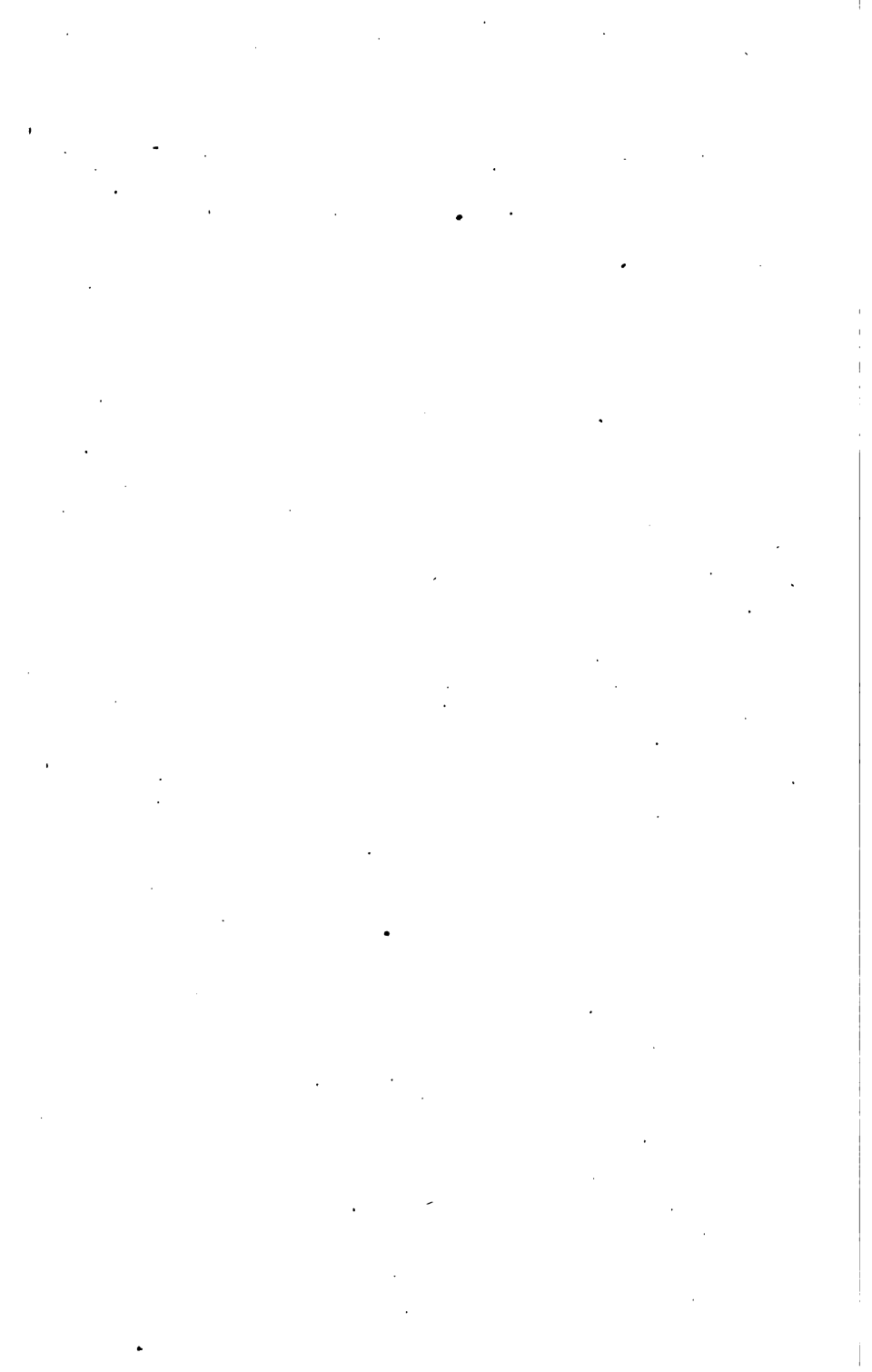
REGIIQVE . PÁRMENSIS . TÝPOGRAPHAEI

PRÁEFECTVS

AD . EXEMPLAR . SIBI . AB . AVCTORE . CONTRADITVM

IN . LVCEM . DEPROMIT . ET . NVNCVPAT

LIBENS . VOLENS .

I N D E X.

P *RAEFATIO, qua Linguae Copticae historia delibatur.* 1--36

R U D I M E N T U M.

<i>Quae sit Lingua Coptica</i>	37-- 38
<i>Unde Literas habeat</i>	39-- 41
<i>Tabula Characterum illustratur observationibus</i>	
<i>de vocalibus et diphthongis</i>	42-- 46
<i>de ceteris Characteribus</i>	46-- 54
<i>De accentu ac pronuntiatione</i>	54-- 56
<i>Quae consonae mutantur invicem</i>	56-- 57
<i>Quae numerorum sint notae</i>	58
<i>Quae compendia scripturae</i>	58-- 63

A D D I T A M E N T U M.

<i>De vocabulis Coptorum graecis</i>	66-- 69
<i>De Hebraeis eorundem</i>	69-- 71
<i>De articulis</i>	72-- 74
<i>De pronomibus</i>	74-- 83
<i>Tabella articularum cum affixis possessivis</i>	76
<i>Tabula pronominum variatis casibus et personis</i>	81
<i>Nominum discrimen in foemininis aliquot</i>	84
<i>. . . . in pluralibus complusculis</i>	84-- 86
<i>De derivatis et compositis</i>	87-- 89
<i>Verbi quae sit natura et conjugatio</i>	89-- 92
<i>Paradigma indicativi</i>	93
<i>Observanda de literis indicibus personarum ac temporum</i>	94-- 95
<i>de constructione nominis regentis verbum</i>	96
<i>De notis quae modorum vicem explent</i>	97-- 99
<i>De praefixis negantibus, participiis et passivis</i>	99-- 100
<i>De verborum suffixis ac mutationibus ceteris</i>	101-- 103
<i>De particulis</i>	103-- 104
<i>De dialecto Saidica</i>	104-- 106
<i>Dialecti utriusque specimina</i>	107
<i>Eorum explicatio enucleata</i>	107-- 118

CORRIGENDA.

<i>Pag.</i>	<i>linea</i>	<i>lege</i>
25	6	ἔτπαδάμοσι ἔθπαδάμοσι
42	4	χαπχια χαπχια
47	15	ἀρχάλι ἀρχάλη
49	11	Ἰελχίσεεαηκ Ἰελχίσεεαεκ
50	6	ψοπτωε ψοπθωε
55	20	εατθθηκ εατθθηκ
—	21	αηχηε αηχηε
58	16	εῶβ εῶτ
97	14	velut vel
89	ult. Post <i>me</i> adde <i>h. e. tutela sedula serva me.</i>	
116	5	B β

Caetera Lector ipse emendet, rogo, atque ignoscat, ea in primis, quae de accentibus pag. 54 traduntur minus recte; quandoquidem in Mss. nunc accentus, nunc linea horizontalis, nunc punctum frequens est super quasdam literas, maxime super *I*, quorum haud expeditior ratio est, quam varietatis universae in usu signorum hujusmodi apud nos atque apud Gallos. Nihil autem vidi Coptica scriptum manu, nisi opere jam Parmam dimisso cum a. 1782 Majo ad finem jam vergente J. G. C. Adler hac transit spoliis Orientis onustus. Quem ego adolescentem suspexi adeo, ut rogatus in libello ejus memoriali extemporale hoc scripserim epigramma

Μνημόσυνον Δίδυμος τόδε Ταυρίνοιο πολίτης
 Ασμενος Αδλήρω γράψε φιλοφροσύνης,
 Αντολής ε' λόγιοι κεκασμένον ὅς γε τέθηπε,
 Καλοῖς τ' ἀρχαίων ἤθεσιν ἠΐθεον.

T. V. A. C.
LECTORI PHILOLOGO S.

Literas Orientales jacentes misere in plerâque Italiâ duo nunc Subalpini in primis excitant; quorum alter doctrinâ et lautissimâ librorum veterum supellectile ⁽¹⁾ id est consecutus, ut aetas haec nostra, cum tot habeat Aristarchos, ab eo uno varietatem lectionis Hebraicae Verborum Dei, veritatemque expectet optime constitutam; alter exculptis elegantissime linguarum fere omnium characteribus,

(1) Mirificam prorsus copiam ejus manuscriptorum et editionum quantivis pretii, ad Hebraicas praesertim, sacrasque literas pertinentium, tres nunc anni sunt cum ipse oculis usurpavi: et hoc triennio plurimum auctam scio. Quae autem nunc et quanta sit, docebit ipse dominus edendo propediem suo *Apparatu Hebraeo-biblico*.

quorum specimina edidit luculenta ⁽¹⁾, non modo praestat, ut possis, sed allicit, ut cupias aliquid exoticum vulgare formis adeo nitidis commendatum. His itaque duobus viris, quos Parmae bono literarum fortuna conjunxit, Jo: Bernardo De-Rossi, et Jo: Bapt. Bodonio debes, amice Lector, quidquid hoc opellae est, quam scripsi, ut cum *Alphabetis* excudetur, quae magno numero typis Bodonianis editurus erat cl. De-Rossi, nisi longe praestantioribus avocatus inceptis curas ille omnes et vigilias contulisset ad varias lectiones Veteris Testa-

(1) Vide *Pel solenne Battesimo di S. A. R. Ludovico Principe Primogenito di Parma, tenuto al sacro Fonte da S. M. Cristianissima e dalla Real Principessa delle Asturie, Iscrizioni esotiche a caratteri novellamente incisi e fusi. Parma 1774. Epithalamia Exoticis Linguis reddita. Parmae 1775; et Specimen ineditae et hexaplaris Bibliorum versionis Syro-estranghelae cum simplici atque utriusque fontibus Graeco et Hebraeo collatae cum duplici lat. vers. ac notis. Parmae 1778.*

menti congerendas undique et illustrandas. Atque equidem postquam ex ejus literis cognovi consilium hominis, adeoque nullam ejus nunc certe futuram Syllogen Alphabetorum, dubitavi aliquandiu Copticumne meum prodire in conspectum sinerem solum destitutumque praesidio sperati honestissimi comitatus. Sed ut emitterem, ipsius perpulit auctoritas, quem certum aequae amicum habeo, atque horum studiorum aestimatorem et judicem. Ac revera quamquam exilis argumenti lucubratio est, non inutilis tamen ea videtur exitura, non modo ut ad plures perveniat notitia aliqua sermonis Aegyptiaci, sed ideo vel maxime, ut hujus elementa inchoentur praeceptis verioribus. Erravit enim interdum, quod humanum est, qui primus has literas attigit, Kircherus; neque ejus graviora aliquot errata,

qui postremus Romae docuit, Tukius emendavit. Quae quamquam fortasse jam pleraque sunt ab aliis animadversa, rectiora tamen certe non satis adhuc sunt vulgata; sive quod in eruditorum hominum lateant ineditis commentariis, sive quod libris prodita sint apud nos haud facile rependiendis, sive tandem quod auctores eos quidem habeant, qui in manibus versentur omnium, sed iis locis, ubi minime suspiceris. Nam equidem non diligentissime fateor, sed nec plane incuriose quaesivi frustra. Quare nostro hoc rudimento vulgando aliquid videtur commodi Philologis comparatum iri. Idem autem cl. De-Rossi monuit, ut cujus linguae primam litteraturam traderem, quae legendi praeceptis propemodum continetur, ejusdem historiam in praefatione saltem leviter delibarem.

Itaque ab ejus antiquitate initium facio ; non ut iterem dicta exordio ipsius opellae, sed ut sententiam amplius explicem de duabus Coptorum dialectis; quid spectaverim cum Memphiticam potiore habui, et quasi majorem natu. Equidem utramque antiquiorem arbitror ipsâ linguâ Copticâ. Neque enim Copticus appellatur vetustissimus Aegypti sermo incorruptus; neque adeo ante Cares, Jonesque a Psammitico sedibus praediisque donatos initium aliquod linguae Copticae possumus comminisci. Contra discrimen, quod nunc est, dialectorum Saidicae et Memphiticae in vocibus ductis a primo Aegyptio sermone, puto equidem a discrimine repetendum, quod inter idiomata superioris Aegypti atque inferioris longe ante Psammiticum intercesserit. Quare hoc tantum autumo, dialectum

Memphiticam eam esse, quae prior ex purâ priscâ Aegyptiâ eatenus est mutata, ut evaserit, quam Copticam nuncupamus. Ubi enim frequentia Graecorum multo fuit et antiquior et major, in Aegypto inferiore, ibi primum indigenas Graecissasse quis dubitet? quae Coptici sermonis origo est. Illud autem minime consequitur, ut ubi primordia ceperit lingua nova, ibi veteris major facta corruptio sit. Ego eam dialectum a primaevi puritate sermonis longius recessisse arbitror, quae visa mihi saepius est origines obscurare et analogiam. Itaque negavi Saidicam habendam veteri propiorem. Sed brevitati studens monere neglexi non idem universe de omnibus unius dialecti monumentis sentiendum, cum non ejusdem omnia sint aevi, nec loci, neque eruditionis. Fragmentum ex Actis Sancti Coluthi

Saidicum antiquius ⁽¹⁾ mihi videtur ac purius, quam pleraque dialecti ejusdem apud Tukium exempla sumpta ab interpretibus divini Codicis. Itidem extare aliquid antiquius etiam omni Memphiticâ Bibliorum Interpretatione quid vetat? Ego hanc tantum aio et veterem admodum, et Thebaidensi magnam certe partem cum aetate, tum puritate praestantiorum. Sed cetera persequamur.

Ac de nominis origine recte Renaudotius ⁽²⁾ monet declinatum non esse a Copto, celebri Thebaidis emporio, cujus cives et accolae Coptitae (Κοπ-

(1) *Fragmentum Copticum ex Actis S. Coluthi Martyris erutum ex membranis vetustissimis seculi V ac latine redditum, quod nunc primum in lucem profert ex museo suo Stephanus Borgia a Secretis Sacrae Congregationis de Propaganda Fide. Romae, typis Sac. Congr. de Propag. Fide a. 1781. in-8. °*

(2) *Liturgiarum Orient. tom. I pag. cxv. Sed inde a pag. cxiii legi velim totam viri doctissimi dissertationem de linguâ Copticâ.*

τῖται, et Κοπῆται), atque oppidum Arabibus قفط, קפט. Nam aliâ literâ mediâ iisdem قبط (Kebton קנט) Copti sunt, ut قبطية, قبطي (Kibtijon, Kibtijaton) Aegyptius, Aegyptia. Quibus in vocibus nominis Αἰγύπτου mutatum γ in ق, π in ب, et amissum α. Sic Thalmudicis גיפטיה lingua Coptica, Aethiopibus ጉብጽ, ጎጎጅ Aegyptus appellata. Neque prima syllaba ad originem pertinet vocabuli, si credimus Perizonio ⁽¹⁾, cui γὺψ, *vultur*, idem αἰγύψ, αἰγυπιός, interpositâ literâ τ, ut solet post π, fit Αἰγυπιός, Αἰγύπιος. Sed altius liceat ordiri.

Aegyptus haud dubie est terra Cham (כח, چام) Coptis Χηαι dicta, et Plutarcho Χημία. Est autem כח *calens*, *adustus*, atque adeo fu-

(1) *Aegyptiarum originum* cap. I edit. Trajecti ad Rhenum a. 1736 pag. 15.

scus, niger, Coptice $\chi\lambda\alpha\mu\kappa$, ut דחמ
 Geneseos xxx plus semel est $\varphi\alpha\iota\delta\varsigma$,
 ejus plane coloris, qui Arabibus الحمة .
 Nam דחמ et דחמ , communicatâ
 significatione, quemadmodum حم ,
 حي , vel etiam حما , et حام mediâ
vau, non modo calescendi, sed et
nigredinis notionem habent. Jam Co-
 ptis $\chi\epsilon\beta\varsigma$, $\chi\eta\beta\varsigma$ (gebs, gibs) carbo
 est, qui Arabibus حم , دحم . Vi-
 detur igitur idem primitus fuisse $\chi\eta\beta\varsigma$
 et דח , atque inde דחמ , דחמ no-
 men et Aegypto inventum et vultu-
 ri. Cui conjecturae favet $\chi\eta\beta\epsilon\beta\omicron\tau\iota$,
 contractum fortasse ex $\chi\eta\beta\epsilon\beta\eta\omicron\tau\iota$,
 plurale collectivum, quod Wilkinsius
 vertit *accipitrem* (Deuter. xiv, 17)
 respondet enim Graeco ίέραχα ; vultu-
 ris autem species haberi potest colla-
 to, cui respondet, Hebraeo דחמ .
 Hebraeis enim דחמ , דחמ , ut Ara-
 bibus رخم , رخمة , ales vulturini ge-

$\chi\eta\beta\varsigma = \chi\eta\beta\epsilon\beta\omicron\tau\iota$

neris est prope Memphim nobilis, Bocharto ⁽¹⁾ sic dicta a φιλοστοργία, cujus apud Aegyptios vultur symbolum. Γύψ, et *ιέραξ* aves diversae, fateor, sunt. Sed cum apud Ammianum (xviI, iv) lego *per vulturem Aegyptios Naturae vocabulum pandere*, quos alii passim testantur accipitris imagine significasse Divinitatem et Solem, cumque Strabonis verba perpendo lib. viI ὄρνεον καλοῦσι μὲν *ιέρακα*, οὐδὲν δὲ ὅμοιον ἔμοι γε ἐφαίνεται ἔχειν τοῖς παρ' ἡμῶν καὶ ἐν Αἰγύπτῳ *ιέραξι*, *avem vocant accipitrem, sed ni-*

(1) Hierozoic. P. II L. II c. 26 et confer J. D. Michaelis *Questions proposées à une Société de Savans, qui par ordre de S. M. Danoise font le voyage d'Arabie* quaest. 100 pag 407 editionis *Francfort sur le Main 1763*. Is diserte $\square\pi$ vulturem esse autumat, sed cujus effigiem sub nomine *percnopteri* Gesnerus exhibeat. Quare eadem fortasse avis est, quae Solis erat symbolum, accipiter πολύμορφος Anticlidii vocatus, quemque Strabo testatur τῆ *ποικιλία* πολὺ ἐξηλλαγμένον, *mirifice variegatum*.

hil simile visa mihi habere est nostris accipitribus et Aegyptiis; cum haec inquam reputo, veri admodum simile mihi fit unam eandemque avem esse, quae κηβς, γὺψ ab antiquis Nili accolis fuerit appellata, vultur ab Ammiano, accipiter a plerisque; = Αι-γυπ-τ adhibitam autem ejus figuram Divinitati et Naturae indicandae vel ideo quod ipso alitis nomine solum natale, et auctor generis Chamus ad memoriam revocaretur. Sed hae conjecturae sunt. Illa certiora: □π, Χαιηη fuscum nigrumque notare, et a nigredine Plutarcho teste ⁽¹⁾ vocatam Χηηη Aegyptum ἐν τοῖς μάλιστα μελάγγειον οὔσαν, quodque Perizonius animadvertit, αἰγυπλίον Graeco sermone usurpari pro nigro, aut subvulturio, αἰγυπλιάσαι pro ἐπικαῦσαι.

(1) *De Iside et Osiride* §. 33.

Neque tamen si cui minus haec probentur, obnitar. Undecumque enim ortum Aegypti nomen fuerit, ex hoc aio ductum قبط, unde *kebt* Arabibus, Copti nobis Christiani Aegyptii audiunt. Etenim postquam asseclae Muhammedis, anno post ejus obitum octavo, Aegypto sunt potiti, indigenae, qui sacra avita retinerent, quasi gens alia ab Aegyptiis, qui Muhammedi haberent fidem, erant etiam appellatione discriminandi; cumque antiquâ Arabum voce, eâdemque Hebraicâ, Aegyptius مصري vocaretur, adhiberi appellatio haec magis coepit de Aegyptiis Arabicae originis, linguae, credulitatis; Graecum nomen Arabicâ pronunciatione corruptum de Christianis plerumque usurpatum. Nec de omnibus peraeque; sed de his maxime ac peculiariter, qui proprie nobis Copti sunt. Nam inde a Dioscoro,

Monophysitarum secundum Eutychem principe, scissa Ecclesia Alexandrina duos etiam nunc Patriarchas habet, Cauri plerumque sedentes, alterum Graecum, non gente, sed sacris, et schismate Photiano, perexigui antistitem coetus, alterum Coptum, longe majoris Ecclesiae caput, quae decem praeterea Episcopos in Aegypto habet, in Abissiniâ duos, unum Hierosolymis, quaeque una merito vocata Aegyptia est, non ideo modo, quod plerosque complectitur, qui Christiano censentur nomine in Aegypto, sed multo etiam magis quod sermonem Aegyptiacum in caerimonias praesque publicas una induxit olim, servatque ad hodiernam diem. Haec igitur Ecclesia Coptica quasi *Gyptica* est nuncupata; quamquam sunt, qui Coptos quasi *Cobitas* dictos putent, contracto nomine pro Jacobitis; quod

in eâ censentur Haeresi, quam Baradeus ille Jacobus Edessae Episcopus medio Ecclesiae sexto seculo dissidiis debilitatam defectamque propemodum, peragratâ atque incensâ latissime Asiâ Christianâ, restituit et amplificavit.

Sed de nomine jam nimis multa. De Coptorum eruditione, seu barbarie potius, quae nunc est, ac disciplinarum omnium et ipsius linguae Copticae incitiâ nihil attinet dicere. Sub Ptolemaeis, ac prioribus post Christum seculis quamquam in Aegypto doctissimus quisque instructus magis Graecorum literis erat ac scientiâ, quam veterum Aegyptiorum, aliquis tamen cultus etiam adhibitus patrio sermoni, qualis tunc in ore vulgi erat, et cultiorum etiam in pagis atque in Aegypto interiore. Ac primo in ejus gratiam adscita scriptura haec, quam nos Copticam dicimus,

eadem opinor, quam Clemens Alexandrinus ⁽¹⁾ ἐπιστολογραφικὴν, Diodorus vocat δημώδη, *popularem*, cum alia esset minime vulganda, *ιερά*, et *ιερατικὴ*, arcana sacerdotum, praeter vetustissimam *ιερογλυφικὴν*, quae figuris non elementa singulis singula, sed verba, atque interdum sententias integras referebat. Deinde non modo epistolae, sed libri coepti sunt scribi Coptice, quo primum tempore nemo dixerit; tantum scimus a Christianis id maxime factitatum.

Atque jam tertio post Christum seculo Biblia, quae vocantur, extitisse magnam certe partem Coptice conversa, probabilibus argumentis Wilkinsius ⁽²⁾ ostendit. Quamquam affirmare

(1) *Stromatum* V, iv quem vide, ac Diodorum Siculum *Biblioth. Historicae* lib. iii.

(2) *Prolegomen. in N. T.* cap. I pag. 5. Quod autem objicit Jo. Aug. Ernesti (*Interpretis N. T. II*

non ausim patrem Monachorum Antonium eandem hanc versavisse manu interpretationem Memphiticam, cujus habemus jam typis expressos ⁽¹⁾ libros Novi Foederis omnes, ac Veteris Pen-

17 6) Coptica Evangelia ad Eusebii canones distincta esse, et in Epistolis *στίχους* numerari, quod seculum v redolet, id bonâ cum veniâ criticorum facile principis; plane nihil est. Cum enim non quinto modo, sed septimo adhuc seculo Alexandriae vel vulgus Graece sciret, neque totâ Aegypto eruditio ulla emineret nisi Graeca, mirum sane foret si quas distinctiones divini Codicis utilitas persuasit toti Graeciae, eas Aegyptus cum ignorare non posset, neglexisset tamen obstinate in versionibus, quas antiquas haberet. Quasi vero non sit contextus, quem Graeci diviserunt, antiquior.

(1) Adscribam titulos: *Novum Testamentum Aegyptium, vulgo Copticum. Ex Mss. Bodlejanis descripsit, cum Vaticanis et Parisiensibus contulit, et in Latinum sermonem convertit David Wilkins Ecclesiae Anglicanae Presbyter. Oxonii 1716 in-4.°* *Quinque libri Moysis Prophetæ in linguâ Aegyptiâ. Ex Mss. Vaticano, Parisiensi, et Bodlejano descripsit ac Latine vertit David Wilkins S. T. P. Londini 1731. in-4.°* *Psalterii editio prima cum interpretatione Latinâ est Theodori Petraei, Lugd. Batav. a. 1663 in-4.°* *Sine versione Latinâ prodiit typis S. C. de Propag. Fide Psalterium Alexandrinum Copto-Arabicum. Romae a. 1749 in-4.°*

tateuchum , et Psalmos , tum reliquorum particulas satis multas in Liturgicis voluminibus , atque in Tukii rudimentis , ubi pleraeque etiam Saïdice exhibentur. Et Memphitice prodibunt fortasse aliquando Biblia integra : quorum interim quaedam adhuc inedita volumina vel fragmenta dialecto alterutrâ propediem expectamus a viris doctissimis Augustino Antonio Georgi ⁽¹⁾ , Christ. Guilelmo Woide

(1) Procurator hic Generalis , decusque Augustiniana Eremitarum Familiae Daniele et Prophetas minores editioni parat , atque interea vulgabit fragmentum Graeco-Copticum Evangelii S. Joannis , cuius variae lectiones ab Andrea Christ. Hwiid communicatae Jo. Davidi Michaëlis , in hujus Orientali Bibliotheca excusae , Germanis jam innotuerunt . Cl. Woide promissa nunc quidem fortasse jam vulgavit *Fragmenta N. T. secundum interpretationem Superioris Aegypti , quae Sahidica appellatur . . . Oxonii typis Academicis* . Quam interpretationem secundi seculi Woidius autumat , summamque fragmentorum ejus tertiam circiter partem exhibere Novi Testamenti. Adlerus Jobi librum aut fragmenta descripsit e Mss. Borgianis , editurus , ut spero quam primum.

et Jac. Georg. Adlero . Et jam sunt in bibliothecis Europae libri aliquot alii V. T. Coptice interpretati ⁽¹⁾. Ceteros existere plerosque omnes credibile est in Aegypti monasteriis . Neque enim facile complura neglexerit scripta divinitus eorum pietas ⁽²⁾, qui reliquis Christianorum libris convertendis consultum voluerunt Aegyptiacae Ecclesiae , ut suâ posset linguâ contenta esse .

Sed partem fortasse nos adhuc exiguam novimus codicum superstitem

(1) Parisiis in Bibliotheca Regia N.º 11 A est Prophetia Ezechielis Coptice et Arabice ; ut de Daniele nihil dicam , qui cum Prophetis XII minoribus invenitur in codicibus nescio quot .

(2) Anachoretas deserta Aegypti incolentes anno Christiano circiter 336 sedulam navasse operam vertendis libris divinis , atque in Thebaide , totâque Aegypto eo aevo incensa admodum Sacrarum literarum studia increbuisse colligitur ex Nicephoro , et ex Coptorum Martyrologio Arabico Ms. Collegii Maronitarum Romae . Tunc itaque credibile est non modo coeptam versionem Bibliorum Thebaidensem , sed Memphiticae partem reliquam , adhuc tum fortasse majorem , confectam .

Aegyptiorum , et praeter Ecclesiasticos et Grammaticos vix unum atque alterum Gnosticum et Valentinianum⁽¹⁾. Quare de profana eruditione, an item literis Copticis fuerit antiquitus illustrata , difficilior conjectura est. Etenim quam Kircherus exhibet Synopsin librorum , qui in celebrioribus Aegypti bibliothecis, vulgo *Madrase* adhuc supersint, eam equidem crediderim recensionem potius capitum libri unius, quo notitia quaedam rerum omnium atque nomenclatura brevissime traditur : cujusmodi librum alium Coptice atque Arabice scriptum recenset Hottingerus *Biblioth. Orient.*

(1) Codex N.º 393 Biblioth. Bodleianae Oxonii disputationem Sahidicam ex disciplinâ Gnosticâ exhibet *De literis Graecis* etc. Alter autem, isque Valentinianae doctrinae liber Oxonii item extat apud cl. Askew. Hunc Sahidicorum codicum, quos viderit, vetustissimum censet Woidius, quo interprete libri titulus est: *Tomus secundus. Fidelis Sapientiae* constans paginis 350 in-4.º.

pag. 314. Caira certe nulla nunc omnino copia librorum Copticorum est praeter eos, quorum in sacris usus, vel in Copticâ linguâ addiscendâ ⁽¹⁾; quam nihilo minus ne sacerdotes quidem Copti plerique intelligunt.

Apud nos autem ejus inchoata notitia est ab Athanasio Kirchero, qui anno 1636 *Prodromum Coptum Romae* edidit, et post septennium *Linguam Aegyptiacam restitutam*: laudandus, quod primus; quamquam ut sua ipsi errata ignoscerentur neque modestiâ, neque diligentîâ promeruit. Post eum J. H. Hottingerus ⁽²⁾, Theo-

(1) Vide annotationem ex Forskalo allitam paginis 78—81 Niebuhri *Description de l'Arabie. Copenhague 1773*, et Ultrajecti 1774. Ubi verba etiam Niebuhri legi velim a pag. 75; quamquam quaedam non satis recte tradit. Sed hi recentissimi eruditorum sunt, qui Coptos inviserint, et quaedam nos docent non inutilia Coptorum ingeniis fabulisque cognoscendis, quae alibi frustra quaeras.

(2) Psalmi I versus 1 et 2 Coptice et Latine ex editione Hottingeri prodierunt in-4.° Heidelbergae

dorus Petraeus, Tho. Mareshallus, et Ludovicus Pickius commemorandi sunt, qui vel aliquid vulgarunt Coptice, vel Novi Testamenti Copticam interpretationem contulerunt cum Graeco textu non indiligenter ⁽¹⁾. Praete-

a. 1660, et ejus Bibliothecae Orientalis ibidem editae a. 1658 caput v de libris Copticis est. Theod. Petraeus Aegyptum ipsam invisit, unde Copticos libros attulit. Cujus laborum et Copticae eruditionis fructus longe uberiores Europa percepisset, si minus doctrina hominis fuisset opibus et pecuniâ destituta. Ejus Psalterium in aliâ annotatione commemoravi editum a. 1663. Ceterum videsis cl. Woidi *Mémoire sur le Dictionnaire Cophte, qu'il va publier à Oxford, et sur les Savans, qui ont étudié la Langue Cophte* in Gallica Ephemeride, cujus titulus *Journal des Savans pour l'année 1774* pag. 333 edit. in-4.º et edit. in-8.º pag. 993. Cum ex hoc Woidii commentario hauserim complura ad historiam literariam Copticam pertinentia, indicasse fontem sufficiat semel.

(1) Varietas lectionis N. T. Coptici a Mareshallio et Pickio observata, a Millio annotata suis locis est in celeberrimâ N. T. editione Oxonii a. 1707, cujus vide Prolegom. n.º 1406 et 1508. Laudavi hominum diligenciam, quamquam non me fugit peccatum non numquam ab ipsis esse, ut cum Matth. I 20 annotatum non est pro ἐφάνη αὐτῶ haberi osten-

reo Thomam Eduardum, Eduardum Bernardum, Jo: Michaellem Wansleben, Relandum, Chamberlayne, Pfeifferum, Renaudotium, Henselium, Ortelium, atque alios complures, quibus literae Copticae non nihil debent. Sed minime silentio mihi praetermittendus Guilelmus Bonjour Eremita Augustinianus Tolosas, cujus lucubrationes Bibliotheca Angelica Romae habet. Nam et elementa linguae Copticae absolverat, et Oseam grammaticae explicatum, et Pentateuchi meditabatur editionem, cum fructus inge-

*dit se Josepho, cum contra cap. 11 17 falso perhibeatur deesse λέγοντος. Sed praeter quam quod interdum fortasse codices a Mareshallo et Pickio collati aliter habebant atque editum a Wilkinsio est, universe, ubi plura nitent, non ego paucis offendor maculis. De Pickio Doctore Sorbonico (M. Piques) addam ei praeterea nos debere quaedam conversa ex Coptico in libro *De la perpetuité de la Foi*, et in Liturgiis. Mareshallus tria capita Matthaei Coptice cum versione edidit et observationibus, Millio teste, loco citato.*

nii studiique haud vulgaris iter Sincum Evangelii causa susceptum interceptit. Itaque a nemine praecipua laus bene meritorum de literis Copticis Davidi Wilkinsio praerepta est. Nam qui *Fundamenta Linguae* cum analysi grammaticâ Orationis Dominicae prodidit anno eodem 1716, quo Wilkinsius Novum Testamentum, Christian. Gottl. Blumbergius haud magnam inivit gratiam a philologis, credo, quod tradenda suscepisset, quae ipse non satis sciret. Wilkinsius autem et ipse Grammaticam ac Dictionarium Copto-latinum concinnavit, editurus, si Me-coenatem nactus esset, quemadmodum et Psalterium et Danielelem cum XII Prophetis minoribus ⁽¹⁾; et quae vulgavit nitidissimis typis, quamquam erratis non carent, qui tamen fas esse

(1) Vide quae in extremâ Praefatione Pentateuchi Wilkinsius memorat a. 1731.

meminerit opere in longo somnum ob-
 reperere, fatebitur non omnino oscitan-
 ter, neque imperite admodum emen-
 dasset. Si qua ejus peccata digna ve-
 niâ minus sunt, ea sunt interpretatio-
 nis Latinae, quae praepropere saepius
 videtur non ab Aegyptio profecta,
 sed a Graeco, aliove textu, qui ver-
 tentis oculis aut memoriae obversare-
 tur. Nam, ut hoc utar, cum Apocal.
 I. II vertit *Ea, quae videris, scri-
 be*, ignorare certe non poterat $\text{π}\eta$
 $\text{ἐτεκλασοῦμο}\varsigma$ *quae audieris*, non
 quae videris, significare. Item procul
 dubio non ex Copto, sed ex aliis tex-
 tibus ductum, quod habet Genes. IV
 13 *peccatum meum majus quam ut
 mihi remittatur* $\text{π}\rho\omicron$ $\text{π}\alpha\lambda\omicron\upsilon\beta\iota$ $\text{ο}\tau\lambda\iota\psi\tau$
 $\text{π}\epsilon$: $\chi\alpha\varsigma\psi$ $\text{π}\eta\iota$ $\text{ἐ}\beta\omicron\lambda$ ✧ *peccatum meum
 magnum est; remitte ipsum mihi*.
 Itaque inutilis ejus interpretatio est
 hominibus Coptice nescientibus, qui

lectiones varias Verbi Dei in antiquis versionibus aucupantur. Coptici contextus menda pleraque vel sine manuscriptorum auxilio possunt emendari, ut Matth. II 6 φη εθηδδμοη, pro quo legendum φη ετπαδδμοη, et II 15 δεφχαδεφ, pro quo δεφχαδεφ, etc.

Interea Maturinus Veyssiere de La-Croze ad has literas animum appulit, quas non ita multo post ab ipso didicit Paulus Ernestus Jablonski, a quo Scholtzius hujus levir. Ac Jablonskius veterem Aegyptiorum Theologiam erudite admodum in *Pantheo* illustravit, admotâ saepius face literaturae Copticae, quâ lumen aliquod etiam attulit Hebraicae Philologiae ⁽¹⁾.

(1) Editae sunt ejus Dissertationes Academicae *De Terrâ Gossen. Francofurti ad Viadrum a. 1736*, et *Pantheon Aegyptiacum* tribus partibus ab a. 1750 ad 1752. Ejusdem *Remplah Aegyptiorum Deus* extat in *Thesaurò Antiqu. Sacr. Ugolini* tom. xxiii pag. 571.

Quid La-Crozius, quid Scholtzius praestiterint, indicio tantum alieno scio. Neque enim illius *Thesaurum Epistolicum* videre contigit, neque dissertationem a Chamberlayne ⁽¹⁾, aut praefationem publici juris factam a Noltenio, neque opus studiosis linguae Copticae longe omnium utilissimum, ac mihi jamdiu expectatum frustra, fato quodam averso, opinor, magis quam ejus negligentia, qui recepit se mihi ex Anglia curaturum. Oxonii enim prodiit an. 1775 La-Crozii Lexicon Aegyptiacum a Scholtzio contractum atque ab editore cl. Woide multis vocibus auctum, cujus in volumine altero, nescio quo anno, editam etiam credo Scholtzii Grammaticam utriusque dialecti.

(1) Chamberlayni liber, ubi dissertatio La-Crozii, prodijt Amstelodami a. 1715 in-4. ° Praefatio La-Crozii a Noltenio edita est in *Bibliotheca Bremensi*.

Itaque strata nunc tandem ac munita via est, quae fuit unicuique hactenus suoapte sibi labore ac studio aperienda. Qui vero primum jam tirocinium posuerit linguae Copticae, is utiliter poterit ejus *Rudimenta* versare edita Romae an. 1778, quae Coptus Digergensis Raphaël Tuki, Arsenovensis Episcopus consuit potius quam concinnavit. Nulla enim praeceptorum ejus lux, neque ordo; sed copia ingens exemplorum, aut verius locorum ab eo congesta occasione arreptâ vocis alicujus, de quâ monerent quidpiam commentarii Coptorum grammatici Arabice scripti, quos compilabat. Quae quidem loca, uno atque altero excepto, Biblica omnia, quoniam utrâque dialecto plerumque Tukius exhibet, operae sane pretium fecit maximum, ut adeo gratias equidem habeam ei, quicumque est, qui S. Congr. de Prop.

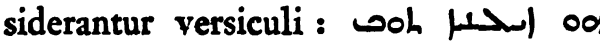

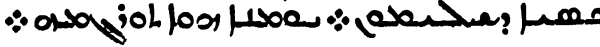
Fide cum esset constitutum alterutram vulgare Grammaticam Bonjourii aut Tukii, ut hanc haberet priorem persuasit. Quamquam enim illa Bonjourii minus mala non esse nequit, quamquam optima fortasse est, eâ tamen orbis eruditus carere facilius poterat, quam libro, qui facultatem cunctis primus fecit cognoscendae dialecti Thebanensis. Atque utinam in eo saltem textus Aegyptiaci non tot mendis essent inquinati, ut, nisi quod saepius occurrat, nihil satis certum discere inde possis.

Omnino enim editio non videtur curata ab homine Coptice ac Latine vel mediocriter docto. Indicio sit locus omnium maxime animadvertendus propterea quod post verba *Et dixit Jeremias Paschoro*, ei nempe, qui Vulgato est Phassur, pluscula refert, quae in Jeremia frustra quaeras, cum alia, tum quae apud Matth. xxvii

9, 10 de triginta argenteis pretio Christi, quo emptus ager est figuli, ducta creduntur ex Zacharia xI 12, 13, ut adeo nonnulli memoria lapsum putaverint Evangelistam, qui ad Jeremiam provocet. Utrâque igitur Coptorum dialecto Jeremias nunc quidem habet versus a Matthaeo memoratos, post quos Memphiticum fragmentum apud Tukium pergit pag. 296

οτορ παρη† †πασαχι σελαϊ (legerim eολαϊ) ερρηι εχωοτ †χε οτρεπ ετε †τακο ψα επερ: †εμ εχεπ †οτσηρη: εεβε †ε ατρηοτι † οτσλοφ † αελοβι επερεπ .i. h. e.

Et similiter dicam venturum super eos iudicium perditionis in aeternum, ac super eorum filios; propterea quod projecerunt sanguinem innocentem in iudicium. Horum autem in versione, quae apud Tukium sequitur, nec vola, nec vestigium; sed eorum

loco est: *Propterea haec dicit Dominus: Ecce ego dabo te in pavorem etc.* quemadmodum fert ejusdem Jeremiae textus Saidicus praecedentis paginae 295, ac Prophetae ipsius versiculus apud nos quartus Capituli vicesimi. Scio etiam in aliis exoticis libris occurrere interdum loca sive interpretis, sive editoris negligentia in versione praetermissa. Exempla etiam in promptu sunt, ut Codicis Liturg. Eccles. Univ. T. II pag. 167 fere extremâ, ubi deest interpretatio commatis ΔΙΠΛΑΤ ΕΠΙΠΛΑ ΕΘΟΤΑΒ ΕΤΑϚΙ ΕΠΕΣΚΤ ΕΒΟΛΘΕΝ ΤΦΕ: *Vidi Spiritum Sanctum Caelo delapsum*, et Operum S. Ephraem Tom. II pag. 396. c, ubi Latine desiderantur versiculi: h. e. *Illius item arboris vitae, quae*

spem affert mortalibus (Prover. xii 12) *parabola Salomonis arcana hodie perspicua fit*. Ac sane in contextu longo aliquid praeterire imprudens facile potest editor quamvis doctus. Sed apud Tukium nimis crebro Latina Copticis non respondent. Vide vel in paginâ proxime sequenti 297 versui sexto Memphitico Gen. XLVII interpretationem subjectam Thebaidici, quasi eadem utrisque conveniret, cum tamen ille habeat *vocabuntur nomine fratrum suorum in hereditate sua*, quo loco Thebanensis, Tukio interprete, *nomen tuum vocabitur super eos*. Ac pag. 192 cum dimidiis modo versus 10 cap. xv Joan. Theb. et Lat. exhibitus sit, duobus integris interjectis Memphiticis nono et decimo, intelligens emendator nonne delevisset quod redundat? Quemadmodum etiam pag. 273

hemistichium extremum v. 2 Deuter. ix
 πη εολαυ (lege πημ εολαυ†) οεγ
 ερατεγ απεμθο η λι (adde ψηρι)
 ητε ελακ . h. e. ut cum Livio lo-
 quar, *Quis stabili obnixus gradu im-
 petum excipiet Enacitarum?* a quo
 ridicule fragmentum Memphiticum in-
 cipit, cum absit, et recte quidem, a
 Thebaidensi, quod praecedit, et a ver-
 sione Latinâ subjunctâ ipsi Memphi-
 tico. Sed nae ego ineptus, qui mul-
 tus sim in arguendâ hominis inscitiâ
 et negligentîâ, quantam nemo credet,
 nisi qui cognoverit ex ipso libro.

Neque tamen velim Copticae lin-
 guae studiosos propterea minus grato
 animo recolere merita Sacrae Congre-
 gationis de Propag. Fide, quae ne-
 que sumtibus pepercit, ut editio *Ru-
 dimentorum* fieret digna se, et pluri-
 bus, quam adhuc ceteri, Copticis li-
 bris nos locupletavit, Liturgicis ma-

xime, atque Ecclesiasticis ⁽¹⁾. Nam Renaudotius quae vulgavit, Latine tantum edidit; Joseph autem Aloysius Assemani dedit quidem etiam Coptica, sed pauciora, hoc tamen utilior, quod latinam addiderit interpretationem ⁽²⁾.

Sed jam qui cultus fuerit Aegyptiaci sermonis in Europâ, satis mihi videor persecutus. Reliquum esset, ut de naturâ linguae dicerem; quandoquidem non ignobilis quaestio extitit, Graecae ne affinis sit, aut Hebraicae, an alius plane originis, ac sui ipsa juris. Sed haec rectius dis-

(1) Psalterium superius annotavi typis Sac. Congr. impressum a. 1749. *Euchologium* autem *Alexandrinum Copto-arabicum* V. vol. in-4.º editum per partes est, nimirum *Missale* a. 1746, *Pontificale* 2 vol. a. 1761, *Rituale* a. 1763, *Theotochiae* a. 1764. Excusum praeterea iisdem typis *Diurnum Alexandrinum Copto-arabicum* a. 1750 in-8.º

(2) *Codicis Liturgici Ecclesiae Universae* tom. I pag. 141 incipit Copt. ac Lat. *Ordo ad faciendum Catechumenum*, tom. II pag. 150 *Ordo Baptismi*, tom. III pag. 82 *Ordo Confirmationis*, t. VII parte 2. *Missale*.

putabitur post alphabetum in *Addimento*. Itaque hic tantum commemorabo Gallum cl. Ab. Barthelemy⁽¹⁾, qui Aegyptiam linguam cum Phoeniciâ comparavit, et Graecâ, atque Italos duos, quorum eruditio non ita pridem refutavit errorem Dominici Diodati putantis *Copticum idioma nihil aliud esse quam Graecum corruptum, atque Arabo mixtum*. Eadem fere sententia fuerat Isaaci Vossii, et Harduini; sed quam vanam praeclare ostenderunt uno eodemque anno 1772 cum doctissimus Editor *Danielis secundum Septuaginta Dissert.* II pag. 371 et 372, ubi Psal-

(1) *Mémoires de l'Académie R. des Inscriptions* tom. 57 in-8.° pag. 383 *Réflexions générales sur les rapports des Langues Egyptienne, Phénicienne et Grecque*. Cujus commentationis jucunda mihi lectio nuper fuit cum propter alia, quae habet erudite cogitata atque acute, tum quia ex ejus paginâ 421 cognovi La-Crozii et Jablonskii auctoritate firmari quae scripsi de compendio vocis $\overline{\text{OC}}$ *Soïs, dominus*.

mum cxxxii Coptice integrum affert, in quo ne verbum quidem unum cernitur Graecum aut Arabicum, tum Jo: Bernardus De-Rossi pag. 41-49 *Della Lingua propria di Cristo*, ubi accurate idem indicat, qui ante se de linguâ Copticâ disseruerint, adeoque fontes plerosque, unde hauriri ejus historia potest; quam ipse iterum paucis attigit, cum tot linguis, atque adeo etiam Coptice fausta precatus est novis nuptis Principibus Pedemontii ⁽¹⁾.

Atque hic libens finem facio in ejus memoriâ meritorum, unde praefari sum orsus. Nam praeterquam quod ingenium laudati D. De-Rossi amo, et doctrinam suspicio, ei publice gratias agere debeo quod ultro ad me scripserit quidquid poterat sus-

(1) Vide pag. xxvi *Dissertationis Praelimin. ad Epithalamia exoticis Linguis reddita*, atque horum paginâ nonâ inscriptionem pro *Augustâ Praetoriâ*.

picari adhuc mihi non innotuisse, quod ad historiam literariam Copticam pertineret. Et erant revera cum alia, quae nescirem, tum, quod postremum juvat jam adscribere, cl. Maschium, qui produxit ad haec tempora Bibliothecam Sacram Jacobi Le-Long, in eâ ⁽¹⁾ nuperrime de Coptorum linguâ et Biblicis versionibus erudite scripsisse et diligenter.

Dabam Augustae Taurin. a. d. xI Kal. April. an. 1782.

(1) *Bibl. Sacrae* part. II vol. I sect. x pag. 182, et seq. Ceterum cum jam haec absolveram, ecce idem cl. De-Rossi ad me scribit se literis Adleri nuper certiorum factum veteres membranas doctiss. Antist. Stephani Borgiae xI fragmenta Aegyptiaca servare, Sahidica omnia, atque omnia, judice Aug. Ant. Georgi, scripta v inter et viI seculum. Ac praeter editum ex Actis S. Coluthi, et quorum proxima speratur editio ex Evang. S. Joann., et libri Jobi fere integri, duo Biblica esse, nempe Matth. c. xxII et xxIII, et Luc. viII ad xIII, tria Sermonum Asceticorum, et tria historica, unum scilicet Historiae Aegypti, in primis Ecclesiasticae, alterum Historiae turbarum et vexationis Arianae, quae fuit Alexandriae sub Athanasio, tertium Miraculorum S. Macarii.

R U D I M E N T U M C O P T U M .

Lingua Coptica Aegyptiaca est, non pura puta antiquior illa sub Pharaonibus atque ante Alexandrum usurpata, sed quae Ptolemaeorum aevo, Graecis Aegyptum obtinentibus, novum quasi vultum induit, magnâ vi Graecarum vocum adscitâ; ac prioribus post Christum saeculis immortalitati commendari coepta est monumentis literarum, vernacula Aegyptiorum, qui Graeca non uterentur, donec Aegypto ab Amruo A. C. 641 auspiciis Omari subactâ, incolae a novis dominis Arabice loqui didicerunt, et sensim Copticus sermo exolevit. Duas autem dialectos praecipuas habet, Memphiticam Inferioris Aegypti, et Thebaidicam Superioris, cujus idioma vocatur a Coptis *الصعيدى assâidi*. Hoc Saidicum Jablonskio antiquius, quia simpli-

cius et rudius, Renaudotio purius visum est. At contra vir doctissimus Augustinus Ant. Georgius in scheda olim ad me data optime animadvertit Christianorum libros a doctioribus, atque adeo ab Alexandrinis, ac Memphitis, horumque proximis verisimilius coeptos esse converti, ut rudioribus consuleretur. Addo ego ibi primum in pagis atque inter plebem necessario novatum sermonem Aegyptiacum, ubi Graecus in consuetudinem cultiorum hominum inductus est. Neque illud ipsum dixerim, quod Jablonskius et Renaudotius videntur voluisse, nimirum Saidicum a prisco Pharaonum recessisse minus. In iis enim, quas mihi licuit conferre, sacrorum librorum particulis utriusque dialecti, cum alterutram passim viderim servasse Aegyptiam dictionem, ubi altera Graecam adhibet, plerumque tamen Aegyptiacam in Memphitica, Graecam reperi in Tebanensi. Atque haec eadem Graecis verbis refertior habet Graeca longe corruptiora. Itaque omni laude Memphiticam

praestare crediderim, quae notior eadem adeo est, ut Copticae nomine sine alio admonitu ipsa potissimum intelligatur.

Sed de literis dicendum, quas Copti a Graeci acceperunt. Nobilis est vetus codex Alexandrinus, ad cuius fidem editum V. T. Oxonii a Grabe, ac Tiguri a Breitingero. Utraque editio exhibet in Prolegomenis §. 6 specimen characteris ms., quod Montfauconius etiam edidit Palaeographiae pag. 514, qui brevius aliud attulerat p. 214. Confer, si vacat, ejus codicis formam literarum cum Copticâ, eâ in primis, cujus prostat specimen ex membranis vetustissimis initio *Fragmenti ex Actis S. Coluthi. Romae 1781*. Comperies Copticas typis excusas Romanis, Anglicis aliisque longe magis discrepare inter se, quam a Graecis codicis Alexandrini. Nihil igitur consulto datâque operâ ab Aegyptiis in adscitâ Graecorum scripturâ novatum. Neque, opinor, in pronuntiatione a Graecâ ejus aevi consuetudine discessum est. Nam quod Memphitae constanter diphthongos *ai*,

ει unicâ literâ ε, ι in Graecis notent, διχεοσυνη, παραδιος, commutatisque invicem η, ι, υ passim habeant αρχη-ερευς, προσηλιτος, θλυψις, μαρτηριον, οκυνη, στυλη, κυβωτος, atque hujusmodi sexcenta, id ipsum in Graecis codicibus invenitur. Vide vel in Prolegomenis modo memoratis eodem §. 6, ut in Alexandrino *ubique fere locorum, ac saepissime sint inter se permutatae ε αι, itemque ι η ι ει οι*. Equidem credo quo tempore Coptice scribi coeptum est, eundem jam fere sonum Graecarum literarum extitisse, qui hodieque in Graeciâ auditur. Nolo tamen contradicentibus repugnare, quum satis mihi sit monere, multa in Copticis occurrere, quae non intelligantur nisi cognitâ recenti, quae dicitur, Graecorum pronunciatione.

Caeterum, quandoquidem omnes linguae aliquid habent peculiare, quinque Graecae literae locum in vocabulis Aegyptiacis non invenerunt, dum contra sermo Aegyptius habere sex elementa visus est, quibus nulla Graeca litera

satis responderet. Additae igitur Aegyptiae sex, quae cum novendecim reliquis de Graecis viginti quatuor demtis quinque inutilibus Aegyptiae Linguae, hujus literarum explent summam quinque et viginti, quot Plutarchus hanc habuisse testatur (a). Sed cum Graeca vocabula a Coptis usurpata eas quinque literas habeant, quae ab Aegyptiis exulant, eadem jure optimo locum in Alphabeto Coptico retinuerunt. In quod praeterea cum inductum sit compendium literarum $\tau\iota$, itemque Graecum $\acute{\epsilon}\pi\acute{\iota}\sigma\eta\mu\omicron\nu$ $\beta\alpha\tilde{\upsilon}$, characteres Coptici Alphabeti evaserunt triginta duo, quos tradere aggredior, et quatenus legendi usus postulat, illustrare.

(a) *De Iside et Osir.* 56: Ποιῖ δὲ τετράγωνον ἢ πεντάς ἀφ' ἑαυτῆς, ὅσον τῶν γραμμάτων παρ' Αἰγυπτίοις τὸ πλῆθος ἐστὶ. Quadratum quinarium numeri esse viginti quinque vel tirunculi in Mathesi norunt.

Nomina ex Tukio descripsi. Kircherus in Prodrómo habet $\kappa\iota\tau\alpha$, $\lambda\alpha\tau\lambda\alpha$, $\xi\epsilon$, $\alpha\tau$, $\chi\alpha\lambda\chi\alpha$, \dagger , pro $\kappa\iota\tau\alpha$, $\lambda\alpha\tau\lambda\alpha$, $\tau\epsilon$, $\alpha\omega$, $\chi\iota\lambda\chi\iota\alpha$, $\dagger\iota$, et *thita*, *lauda*, *bi*, *h* pro *thida*, *laula*, *pi*, *he*. Nihil emendavi, ut qua ratione Copti Graeca scribant proferantque vel ex hoc specimine conjicias; nec operae pretium erat his immorari.

Coptis jamdiu vernacula dialectus quaedam est Linguae Arabicae, de qua dicere nihil attinet, nisi hoc unum eos quidquid Coptice discunt; pronunciant, scribunt ad Arabicas literas pronunciationemque referre. Ideo singulis Copticis Arabicas apposui, quas comperi ab ipsis Coptis adhibitas Copticis exprimendis, exceptis vocalibus, quas Arabes non satis definite consignant tribus notis, quarum *alfatho* effertur modo *a*, modo *e*, *alkesro* cum *e*, tum *i*, *addhamo* jam *o*, jam *u*. Hinc α , $\alpha\iota$, ϵ relatae ad *alfatha* ambigui soni evadunt inter *a* et *e*; ϵ , $\epsilon\iota$, η ι , $\omicron\iota$, υ relatae ad *alkesra* ambigui inter *e* et *i*; \omicron , $\omicron\upsilon$, ω relatae ad *addhamma* ambigui inter *o* et *u*. Neque

(a) *Pant. Aegypt.* p. III p. 97 extrema.

4
i
r
a
a
p
u
r
n

g
d
g
s
t
t
c
c
c
c
l
e

abigui inter o et u. Neque

adeo in Copticis Jablonskius dubitat scribere *amant* ἔμμεπτ (*occidens*) *amsah* ἔμμεδρ (*crocodilus*) *phaneh* φἔπερ (ὀλίον) *ar* ερ (*facere*) quin et *Chami*; *Kame* Χημη *Rhame* (Aegyptus) *nabat* ηἔβητ (*sapientes*) etc. Quamquam, ut opinor, non ex unâ Arabum pronunciatione incertas duxit vocales Copticas vir in his literis diu strenueque versatus, qui verissime animadvertit (a) *vocales in Lingua Aegyptiorum mirifice inter se permutari*. Videtur enim suapte natura vetus Aegyptiaca similior fuisse Hebraeae atque affinium, quam Graecae ac nostrarum, in quibus nihilo magis consonae spectandae quam vocales, cum in illis Orientalibus longe minor vocalium ratio ac momentum sit. Ac fortasse, quod quidem ad vocales attinet, ea nunc veteris Niliacae conditio est, quae foret Hebraeae, si hujus libri non nisi Graecis literis ad nos pervenissent, quemadmodum in secundâ columnâ Hexaplorum Orige-

(a) *Pant. Aegypt.* p. III p. 97 extremâ.

nis legebantur. Quare de primaevo non modo sono, sed etiam numero Aegyptiarum vocalium nihil certum habeo. Septem Graecae diu ante Christum videntur ad Nilum vel in sacris usurpatae (a).

(a) In scholis Aegyptiis erant notae musicae septem sonorum, et astronomicae planetarum, ut in laterculo hic exhibentur, additâ superius musicâ significatione, inferius astronomicâ. Canebant igitur his vocalibus, quemadmodum nunc sonorum nominibus *solfeggiando*. Itaque sacerdotes et cantores, credo, complures in templis unâ *συμφώνως* his vocalibus *solfeggiavano*: neque insuavis ex hiatu sine consonis concentus existebat, qui prae citharâ tibiisque aptus divinis laudibus habebatur, quod voces concentumque referret caelestium orbium laudantium Deum. Hinc auctor libri *περὶ ἐρμηνείας* contendens vocales concurrere suaviter in oratione §. 71. Ἐν Αἰγύπτῳ, ait, καὶ τοὺς θεοὺς ὑμνοῦσι διὰ τῶν ἐπιὰ φωνηέντων οἱ ἱερεῖς, ἐφεξῆς ἠχοῦντες αὐτά. καὶ ἀντὶ αὐλοῦ καὶ ἀντὶ κιθάρας τῶν γραμμάτων τούτων ὁ ἦχος ἀκούεται ὑπ' εὐφωνίας. Ubi *ἐφεξῆς* interpretor aliam post aliam continenter, quamvis post quamvis statim, non uno eodemque ordine eandem post eandem semper; quod nec potuisset non esse molestum, et argumentum suppeditasset suavitatis in concursu vocalium definite hujus atque illius, non quarumque universe, quod vult laudatus auctor.

Optime autem Coptice proferuntur, meâ quidem sententiâ, ut nunc a Graecis, utque docent appositae Latinae litterae in alphabeto nostro, quas easdem Tukius habet in suo, unâ exceptâ, quae respondet τ̄ ω̄ τ, cui Tukius apponit e, quod etiam Kircherus, qui tamen pag. 286 proferendum monet aliquando ut i et y. Quare quod interdum revera occurrit τ pro e, id ego vitium ortum puto ex ambiguitate vocalium Arabicarum; neque auctoritatem Coptorum suscipio de sono litterae, quae elementum Aegyptium non sit, sed tantum Graecum, cujusmodi est τ vocale. Elementum Aegyptiae vocis erat ejusdem naturae et soni cum Hebraeo vel Ara-

Qui si Demetrius esset Phalereus, ut frons libri habet, vocales Graecas in Sacris Aegyptiacis diu ante Christum usurpatas non videri, sed esse dixissem affirmate. Ceterum haec annotare visum est utilia pluribus intelligendis, quae animadverti a viris doctis tentata potius quam explicata. Vide loca apud Jablonskium in *Panth. Aegypt. Prolegom.* pag. LV et sequ. et confer etiam D. Irenaeum lib. I cap. x extremo.

bico *vav*. Id elementum scriptum a Coptis est initio syllabae $\sigma\tau$, ut saepe a Graecis consonans *v* latinum. Scriptum item $\sigma\tau$, cum quieti datum (ut Grammatici Hebraeorum loquuntur) fit *u* vocale. Ubi autem movetur in $\Delta\tau$, $\epsilon\tau$ legitur ab ipsis Coptis ⲉⲗ *av*, *ev*, *ef*. Nihil igitur neque in vocalibus, neque in diphthongis a Graecâ pronunciatione recedendum, nisi quatenus $\Delta\tau$, $\epsilon\tau$, $\sigma\tau$ Saidice tantum sunt diphthongi *ai*, *ei*, *oi*, legendae unico sono *e*, *i*, *i*. In Memphiticis disjunguntur semper, ut $\alpha\bar{\iota}$, $\epsilon\bar{\iota}$, $\omicron\bar{\iota}$. Quod autem jam subindicavi $\sigma\tau$ ante vocalem saepe legendum *v*, ut *w* Germanicum, id conjeci equidem ex analogiâ linguae intimâ, sed ideo etiam probo, ut suavior evadat pronuntiatio. Itaque $\sigma\tau\sigma\zeta$ (*et*) lego *voh*, $\sigma\tau\omega\bar{\iota}\eta\eta$ *voini*, et cum articulo indefinito $\sigma\tau\sigma\tau\omega\bar{\iota}\eta\eta$ *uvoini* (*lux*) etc.. Atque haec de vocalibus. Ad consonas aggrediamur.

℞ legendum monui initio et inter vocales *v*, Ⲅⲁⲉⲙⲡⲓ *vaëmpi* (*capella*, *hoedus*) ⲉⲄⲓⲁⲓⲕ *eviaik* (*servi*, *famuli*) etc.

Alias *b*, ποῦβ *nub* (*aurum*), τεβτ *tebt* (*piscis*). Haec Tukijs praecipit, sed non adeo explicite, ut omnem mihi scrupulum eximat.

τ ante omnes consonas, etiam ante *n*, atque ante vocales *α*, *ο*, *ω* legitur a Coptis ḡ *gh*. Sed ante *e*, *η*, *ι*, *υ* sonat ipsis ζ. Equidem lego, ut Graeci γένος *ghienos*, *jénos*, γυνή *ghjini*, *jini*, quae pronuntiatio latinis literis exprimi satis nequit. Nusquam autem in vocibus Aegyptiae originis occurrit τ praeterquam in dialecto Thebaidicâ post π scriptum pro κ, quia χ Graeci etiam post υ et ρ legunt ρ, τὸν κόσμον *rongosmon*, ἀγάλη *angáli*, ἔγχυος *énghios*. Thebaidenses autem adeo nullâ veriverbii ratione habitâ obsequuntur auri in scripturâ, ut interdum barbaria mera sit, quemadmodum cum scribunt θιμε pro τριμε ἢ γυνή, quia θ fere idem sonat ac τsh. Itaque cum e. g. ex εἰέσοτωπ (*cognoscent*) et κ (*te*) fiat εἰέσοτωπκ (*cognoscent te*) ipsi, quia proferunt *evesuong*, scribunt εἰέσοτωπτ, itemque τωοτπ

pro τωοτηκ (*surge, alzati*) etc. Hinc eorum ἀήτ *ego* pro ἀήκ ex ἀηοκ, et η̄τ pro η̄κ, quod habes in Memphiticis Luc. VI, 41 η̄κ†ηιατκ *animadvertis*; Joan. III, 8 η̄κἔμῃ ἀη *nescis*, ut et alibi, conflatum ex η̄ *ad, ut*, et κ notā secundae personae masculinae; quemadmodum pro primā praefigitur η̄†, et η̄ῆ pro tertiā masculinā, pro femininā η̄ς, etc. Sed usus hic Saidicus vicarii τ pro κ post η̄ haud satis Aegypto vindicat literam, quae nec praeterea in Saidicis, et in Memphiticis apparet nusquam. Quare haec prima est quinque literarum, quae in vocabulis Graecae originis a Coptis tantum usurpatae, in censum non veniunt Aegyptiarum viginti quinque. Ceterae sunt α, ζ, ξ, ψ.

η̄ unico interdum flexu pretensa in fine vocabuli fit J, quae tamen forma finalis in editis plerisque non invenitur.

π, τ Copti legunt *b, d*. Nostrates Coptice docti malunt *p, t*. Ego in his etiam Graecam rationem secutus, cum

nostris plerumque consentiens, haud tamen prorsus Copticae pronunciationis obliviscor, legens $\mu\pi$ *mb*, $\pi\tau$ *nd*, unde quaedam facilius assequor, e. g. quod $\epsilon\pi\tau\eta\mu\alpha$ *endima* sit $\epsilon\gamma\delta\upsilon\mu\alpha$ *indumentum*. Cod. Liturg. tom. I p. 164 extremâ.

χ legendum etiam ut Graece arbitror. Quod vero ante ϵ , η , ι , τ Coptis est plerumque *sce*, *sci*, $\chi\epsilon\pi\epsilon$ *scere* (*ave*) $\text{U}\epsilon\lambda\chi\iota\epsilon\alpha\delta\eta\kappa$ ملشيساداق *Mel-scisadâk*, id equidem tribuo difficultati pronunciationis rectae; quia in $\chi\epsilon$, $\chi\iota$ Graecum os imitari Arabes melius nequeunt. At in vocibus Aegyptiae originis ubique legas licet, ut Itali *ch*. Nam Tukius ita efferendum praecipit in iis, quae Saidice habent κ pro χ Memphitico, ut $\text{X}\eta\mu\iota$ *Chimi* (*Aegyptus*) Saidice $\kappa\eta\mu\epsilon$ *kime*. Sed hujusmodi sunt pleraque; et ubi a Coptis χ legitur ش , ibi etiam invenies خ *kh*, ut in $\text{U}\epsilon\chi\iota\pi$ *Mescir*, Arab. امشير *Emscîr*, sexti mensis nomine, quod ماخير *machîr* Alfragano est in *Elementis Astronomicis* a Golio editis Amstel. 1669. Tantum igi-

tur tenendum est, interdum χ et ش in ore Coptorum idem esse.

ψ quinta atque ultima literarum, quae tantum in Copto-graecis locum habent, exstat sane Gen. xLI, 45 in dictione Aegyptia $\psi\text{ON}\tau\omega\mu\alpha\ \phi\Delta\text{N}\eta\text{K}$. Sed haec omnino a Copto interprete descripta de Graeco est $\tau\omega\upsilon\ \delta$. Neque satis equidem scio quomodo Aegyptie scribenda sit; quamquam $\pi\omega\text{†}\ \alpha\ \phi\grave{\epsilon}\text{N}\epsilon\text{E}$ (*redemptio saeculi, salus aevi*) Hieronymi auctoritate nitatur, qui nomen id Josepho datum vertit *Salvatorem mundi*.

χ , ζ , ψ ne soni similitudine confundantur, χ Italo ore profero *ge*, $\chi\Delta\chi\iota$ *giagi* (*inimicus*) ζ , ut Gallicum *g* ante *e* et *i*, vel, quod eodem redit, ut *j* Gallicum ante vocales quasvis, $\zeta\omega\eta\tau$ (*tentatio*) *jond*, ut Galli *joli* (*bellus*). ψ , ut *ch* Gallicum, quod in *che*, *chi* idem est ac Italicum *sce*, *sci*, sed in *cha*, *cho*, *chou* eundem servat sonum purum putumque, cui nos insertum *i* in *scia*, *scio*, *sciu* adjungimus etiam aliquatenus in pronuntiatione.

Caeterum ζ (j Gallicum) habet se ad ξ (s lenis Ital. in *fantasima, esempio, visibile*) ut ψ (ch Gallicum) ad c (s asperum in *sentesi, disotto, risalutare*) atque adeo ζ est lenis quoddam ψ (a), neque tamen sonus ζ longe abit a sono χ .

ξ , ψ aspirationes Italicae ignorabiles, nisi quatenus Florentinorum c ante a , et o haud procul abest a ψ , cui propius adhuc accedit Hispanorum j , e. g. *hijo* (*filius*) *hoja* (*folium*). Conferendum *hori* ξ est cum Hebraeorum π et *chei* ψ cum π . In Copto-graecis adhibetur *hori* pro spiritu Graecorum aspero, unde $\rho\omicron\sigma\pi$, $\rho\omicron\tau\epsilon$, $\rho\eta\lambda\iota\kappa\iota\acute{\alpha}$ etc. pro $\delta\sigma\omicron\nu$, $\delta\tau\epsilon$, $\eta\lambda\iota\kappa\iota\acute{\alpha}$. Quod tamen interdum negligitur in $\alpha\tau\iota\omicron\varsigma$, $\iota\epsilon\rho\epsilon\tau\epsilon$ etc. dum contra *hori* habetur, ubi Graecus lenis spiritus est, e. g. in $\rho\epsilon\lambda\pi\iota\varsigma$, $\rho\eta$ -

(a) L' j consonne approche beaucoup pour la prononciation du ch françois, de sorte que l' j est un ch radouci, et le ch un j prononcé fortement. C'est pourquoi plusieurs prononcent *ajevé, jeval* au lieu d'*achevé, cheval*. *Dictionn. Grammatical de la Langue Françoise. Paris 1768. Tom. II p. 2.*

ΔΗ, ΘΡΗΗΗ, etc. ἔλπις, ἦδη, εἰρήνη.
Thebaidenses unicam norunt aspiratio-
nem ϑ, quâ ideo utuntur etiam pro ϑ
Memphitico.

† compendium literarum τΙ, quod
in Copto-graecis non solet usurpari,
quamquam est ἰεη† pro εἰ μήτι I Co-
rinth. viI, 17 et xv, 2; in Aegyptiacis
adhibetur semper. Neque tamen literam,
sed nexum duarum esse patet 1.° quia
in pronuntiatione Coptis est *di*, aliis,
ut Jablonskio, *ti*, atque adeo scriptum
pro τΙ etiam in proprio nomine Τιβε-
ριάδος †βεριάδος Joann. viI, 1 et 23.
2.° quia † habetur, ubi analogia re-
quirit τΙ. Cum enim Ι sit passim Mem-
phitice in fine vocis, ubi Saidice est ε,
quemadmodum ρωεε (vir) ρεεε (mu-
lier) σωεε (soror) ψηεε (filius) πεεε
(spiritus) ποεε (peccatum) ραεε (gaudium)
etc. respondent Saidicis ρωεε, ρεεε,
σωεε, ψηεε, πεεε, ποεε, ραεε, ita
ποττι, παετι, ραστι, κωτι, κιτι,
μοττι etc. oportet sint Memphitis vo-
ces Thebaidicae ποττε (Deus) παετε

(*fides.*) ραϭτε (*cras*) κωτε (*circuitus*)
 κιτε (*tributum*) μορτε (*vocare*) quae
 Memphitice scribuntur πορ†, παρ†,
 ραϭ†, κω†, κι†, μορ†. Eadem
 pluralium quorundam ratio: ειωτ (*pa-*
ter) ειοτε (*patres*) Thebaidice, Mem-
 phitice ιωτ, ιο†. Itidem Saidicis arti-
 culis πε, τε, νε (δ, η, δι vel αι)
 respondent Memphitici πι, †, πι.
 3. ° quia † praefixum verbis indicat pri-
 mam personam, quam alias nunc solum τ,
 nunc solum ρ; et, quae sunt ejusdem ori-
 ginis, nunc habet τ, nunc † pro formae ac
 juncturae diversitate. Ipsa radix † (*dare*)
 eadem est τχι, et in compositis inter-
 dum τ, quamquam † plerumque. Qua-
 re nulla causa est cur † et τι una
 eademque syllaba non habeatur iisdem
 constans elementis; eodemque jure ad-
 scriptum Copticis literis †, quo in Ara-
 bicum *alphabetum* intrusus nexus Ⲫ ante
 ultimam Ⲥ.

Illud mirum, quod non modo Kir-
 cherus, sed Tukius, homo Coptus, no-
 tae senarii numeri Ⲥ tamquam literae,

quae sexta ipsis est, potestatem tribuunt elementi *s*. At, qui hujus legerit μέγα βιβλίον, *Rudimenta Linguae Coptae. Romae 1778*; adeo multa comperiet inordinate, perplexe, perverse tradita, commutata invicem, manca, repetita, perturbata, arque edita mendose, ut prae tot ejus libri vitiis levem sit habiturus hanc auctoris oscitantiam, quâ non animadvertit se tam multa exscribentem utraq̄ue dialecto, nunquam tamen ε̄ litteram exarare, numerum saepe. Numeri nomen est κοοϣ, πικοοϣ *il sei*, quamquam saepius Copti dicunt εξ Graece numerantes, ut in *Prodromo Kircheri* pag. 326. Sed cetera persequamur.

Accentus (qui tamen a plerisque adscribitur, aut omittitur incuriose) accentus inquam vim auget literae, cui impendet, quae si vocalis est, sonat clarior, si consona fulcitur vocali quadam brevissimâ, quae plerumque in pronuntiatione praeit, interdum tamen sequitur consonantem suam. Praeit nasali ñ *em*, sive à *em* particulae ejusdem fere si-

gnificationis cum Hebraeo ה. Sequitur ipsum ה *ne* articulum pluralis numeri, ut π *pe* et τ *te* singularis. Itaque e. g. ηψηρι ηΙακωβ *ne nisot-pendaf*, legendum *nescirin-Jacob*, *ne nisot-pendaf*, quia prius η est οι, ηψηρι οι υιοι, alterum particula quidem est, quam τω η comparavi, adeoque ηΙακωβ (*Jacobi*) est *enJacob*. Sed in oratione continenti e brevissima post vocalem non exauditur. Auditur contra in ultimo ηταεφ *endaf* (αυτου) *ni sotpendaf* (οι εκλεκτοι αυτου) quia praecedit consona. Sic ηχροχ ηΑβρααμ legendum *pegerogenAbraam*, quia η articulus est, η genitivi nota, *semen Abraami*. Quod autem e insertum praeterea est post prius g, euphonicum est, addendum passim, ut in εμοτ *hemu* (*sal*) εχωρη *egiorhe* (*nox*) ματητικ *matihetik* (*respice*) ηθητεφ *enchitef* (*in eo*) εφγεφ *afgefe* (*genuit*) ητχι *enghigi* (*sume*) Theb.

Universe enim ubicumque difficilis foret pronuntiatio, istud quasi Hebraeorum *sceva mobile* adhibendum eo loco,

ubi origo, forma, compositio verbi postulat, aut saltem patitur. Quod quoniam doceri singulatim nequit, nisi cum ipsâ Grammaticâ, tantum addam vocalem hanc brevissimam efferri optime ut Galli *e*, quam dicunt *mutam*; posse tamen legi *a* eo jure, quo *scevâ* Hebraeorum ita lectum plerumque a veteribus. Itaque Jablonskius habet *αἰβον* *ambon* (*ira*) *ἀπορβ* *annub* (*aureus*) *ἀπορβ* *anufi* (*bonus*). Atque haec de pronuntiatione.

Caeterum consonantes, omissis Copto-graecis, bifariam divido in paullo asperiores *β, φ, θ, χ, ψ, ρ, β, ω, ζ*, et leniores *π, ς, τ, κ, λ, α, ε, ρ*, quâ ratione binae semper componuntur, superior, atque inferior, ita sono proximae, ut pleraeque solo spiritu discrepent, quem superior majorem postulat, ac vehementiorem. Itaque etiam facilis mutatio superiorum cum inferioribus, quamquam non peraeque omnium. Nam rarissime est *λ* pro *ρ*, ut in *βωλπ* pro *βωρπ*, subsequente *εβολ*, *retegere*, cum

βωλπ sit πλάζειν. At εε pro π passim, praesertim ante ϋ, εε, π, φ, ψ, quibus nunquam ἢ praepositio praefigi, sed εε debet, quae ante θ modo εε est, modo, ut ante reliquas omnes, ἢ. Priorum autem quatuor ϋ, π, φ, εῖ videntur duo π et φ fuisse antiquitus unum idemque elementum, quod Hebraeis ד. Permutantur autem non modo invicem, sed cum ϋ et εῖ, quamquam, meâ sententiâ, hoc plerumque minus recte, et ex pronunciatione, ac recentiori barbarie, Thebaidensium maxime, qui vetusti sermonis origines et rationem grammaticam sus deque habitam obscurant saepe.

Saidica dialectus leniorem spiritum amat, adeoque π pro φ, et plerasque leniores frequentes habet pro aspirationibus τ pro θ, κ pro χ, ρ pro ϋ, et semper ε pro ϋ. Eadem tamen contra usurpat saepe ϋ pro ρ, unde χιῖδονε (*iniquitas*) pro Memphitico βιῖχονε, et interdum ω pro ε, additque haud raro ε ubi nulla Memphitis aspiratio.

In numeratione idem literae singulae Coptis valent, quod Graecis. Sed litera ϵ vicem praestat episemi $\kappa\acute{o}\pi\omega\alpha$, cujus etiam refert priscam figuram scripti in adversum $\kappa\upsilon\phi\eta$ P. Notat igitur ϵ nonaginta. Lineola enim superducitur literae, quae numerum indicat. Figuram episemi $\sigma\acute{\alpha}\mu\pi\iota$ π in Copticis me videre non memini. Nam Wilkinsius in Pentateucho pro nongentis adhibet $\bar{\rho}$, ambigue omnino, cum sit etiam ipsi, ut aliis omnibus $\bar{\rho}$ centum. Vide Gen. v, 18 et 20 scripta nullo discrimine 162, et 962 $\bar{\rho}\bar{\epsilon}\bar{\rho}$.

Lineola autem non modo numeris superducitur, sed compendiis vocum, quorum haec usitatoria $\epsilon\bar{\theta}\bar{\nu}$ h. e. $\epsilon\bar{\theta}\sigma\tau\alpha\bar{\nu}$ (*sanctus*) $\bar{\theta}\bar{\varsigma}$ $\Delta\epsilon\delta\bar{\varsigma}$, $\bar{\Gamma}\bar{\eta}\bar{\varsigma}$, vel $\bar{\Gamma}\bar{\varsigma}$ $\bar{\Gamma}\eta\sigma\bar{\upsilon}\bar{\varsigma}$, $\bar{\Gamma}\bar{\lambda}\bar{\eta}\bar{\eta}$ $\bar{\Gamma}\epsilon\rho\upsilon\sigma\alpha\lambda\eta\bar{\mu}$, $\bar{\Gamma}\bar{\varsigma}\bar{\lambda}$ $\bar{\Gamma}\sigma\alpha\eta\bar{\lambda}$, $\bar{\pi}\bar{\eta}\bar{\lambda}$ *peisrail*, $\bar{\kappa}\bar{\epsilon}$ $\chi\acute{\upsilon}\rho\iota\epsilon$, $\bar{\pi}\bar{\alpha}\bar{\rho}$ $\bar{\pi}\alpha\rho\Delta\acute{\epsilon}\nu\bar{o}\varsigma$, $\bar{\pi}\bar{\eta}\bar{\alpha}$ $\bar{\pi}\nu\epsilon\bar{\upsilon}\bar{\mu}\alpha$, $\bar{c}\bar{\omega}\bar{\rho}$ $\sigma\omega\tau\eta\bar{\rho}$, $\bar{X}\bar{\varsigma}$, vel $\bar{X}\bar{\rho}\bar{\varsigma}$ $\chi\rho\iota\sigma\tau\bar{o}\varsigma$, vel etiam $\chi\rho\eta\sigma\tau\bar{o}\varsigma$, quamquam hoc inepte confusis vocabulis ejusdem soni.

Superest $\bar{o}\bar{\varsigma}$, quod scribendum $\bar{o}\bar{\varsigma}$, ut constanter in Pentateucho et N. Te-

stamento Wilkinsius fidem secutus Manuscriptorum in re, quam nihilo ipse melius intellexit, quam ceteri. Neque enim prior litera est θ , ut ipse conjicit (a), neque \circ , quod videntur credidisse, qui $\bar{\theta}\bar{c}$ nobis obtruserunt. Sed omnino est ζ juncta sequenti c , et $\bar{\theta}\bar{c}$ legendum $\zeta\omega\iota c$. Quod vocabulum utrum *excelsi* notionem ab origine ducat, non hic quaero, sed ex usu *dominum* significabat, sive Deum, sive alium quemvis. Copti, cum fortasse jam pridem legere instituerint, quemadmodum vulgo Hebraei, compendia dictionum solis literis, quae scribuntur, eo tandem lapsi videntur, ut non modo hanc dictionem integram nunquam scribant, sed ignorant prorsus. At forte fortunâ Thebaidenses non iisdem omnibus usi dictionum compendiis, quibus Memphitae; atque ubi hi habent $\bar{\theta}\bar{c}$, illi vocem integram servaverunt $\alpha\theta\epsilon\iota c$, quae scribenda Memphitice $\zeta\omega\iota c$, ut $\zeta\epsilon\omega\omega\iota\tau$ pro Saidico $\alpha\iota\epsilon\theta\epsilon\iota\tau$ (*viam praecipere*

(a) *Proleg. N. T. c. III.*

ὀδηρεῖν). Ita βαχ (*passer*) σοβηι (*consilium*) βηχι (*purpura*) etc. sunt Memphitis, quae Thebaidensibus χαχ, ψοχ-
 ηε, χηβε, et quod proxime accedit ad
 χοεις, Saidicum thema χαc, χεc,
 χιcε, χοc, χοce, cui subjecta notio
 est extollendi et celsitudinis, Memphitice
 est βαc, βεc, βιcι, βοcι. Neque mu-
 tatio vocalium minus certa, quā Mem-
 phitica ωικ (*panis*) οτωηι (*lux*) ρωιc
 (*vigilare*) ρωηηι (*fluctus*) τωιc (*pan-
 nus, frustum vestis*) etc. respondent Sai-
 dicis οεικ, οτοειη, ροειc, ροειη,
 τοειc, ac passim ι, et ω Saidicis ει,
 et ο, nullo soni discrimine. Est autem
 a βωιc βιcετ, χύριοι (*a*) plurale, quod
 propter incrementum contrahit ωι in ι,
 quemadmodum alio incremento a ηωιτ
 (*via*) fit ηιτωοτì. Itaque nihil dubi-
 to, quin ὄc, ερῶc, μετῶc etc. sint
 βωιc (*dominus, χύριος*) ερβωιc (*do-
 minari*) μετβωιc (*dominatio*) etc.

(a) *Act. Apost. xvi, 19. Colos. iv, 1.*

Atque hactenus explicata ditionum compendia lineola notantur, quae tamen saepe a Tukio apponitur, ubi nullum vocis compendium est; sed accentus erat adscribendus. Contra unum, opinor, est sine lineolâ compendium vocis, ϕ† pro ϕνο† (ὁ Θεός). Negant Kircherus (a) et Wilkins (b). Sed 1.° ipse Kircherus pag. 152 tradere id fatetur Coptos. 2.° Thebaidenses non ϕ† scribunt, sed πνο†τε, ut pro ϕνο† sua dialectus postulat. 3.° Cum ex ratione linguae Copticae inserendae literae sunt inter articulum et nomen e. g. ut fiat πδ (il mio) πεκ (il tuo) etc. tunc Memphitae ubique usurpant πδνο† (Deus meus) πεκνο† (Deus tuus) etc., atque itidem cum non articulus ϕ, sed indeterminatior ο† adhibendus est, ο†νο†, et sine ullo articulo in compositis, ερνο† (Deum agere, divinitatis esse compositem) με†νο† (divinitas) μαδνο† (θεοτόχος) μα†νο† (φι-

(a) *Prodromi* cap. vi. (b) *Proleg. N. T.* cap. iii.
h

λόθεος) ψαμμενοϋτ (cultor Dei) etc.
 Quid igitur cum ita semper alias Deus
 Memphitis ποϋτ sit, nunquam tamen,
 ubi toties ὁ θεός cum articulo determi-
 nato Saidice est ποϋτε, Memphitae
 habent φλοϋτ? Cur in quo uno com-
 posito articulus idem manet, pro Saidico
 παποϋτε (qui Dei est, ad Deum per-
 tinens, divinus, devotus) scribunt ipsi
 παφϋτ? Nonne profecto quia istud φϋ
 compendio φλοϋτ est? Legere igitur
 nihil dubites e. g. Psalm. κλιχ, ι.
 φϋ ἠλιποϋτ πο̄ snuti-n ninuti psjois,
 quod Thebaidice est ποϋτε ἠποϋτε
 πχοεις pnute-n nenute regiois; ὁ θεός
 τῶν θεῶν ὁ κύριος. Nam quae contra
 Kircherus et Wilkinsius, quam infirma?
 Ille nunquam se reperisse ait φλοϋτ,
 sed πλοϋτ saepe saepius. Credo invenit
 πεποϋτε. Sed quid? Negatne recte
 Memphitice ante ποϋτ articulum ad-
 hiberi φ? At statim initio Geneseos ha-
 bemus v. 2 φποϋη (l'abisso) et alibi
 sexcenties φληβ (il padrone) φποβι
 (il peccato) etc. Quin, quod omnem

superat vetustatem codicum, $\pi\alpha\phi\tau$, $\Pi\alpha\phi\pi\omicron\tau$ *Paphnutio* nomen fuit, discipulo Divi Antonii, Episcopo in Synodo Nicaena spectatissimo. Itaque de articulo ϕ ante $\pi\omicron\tau$ res in tuto est. Wilkinsius objicit $\pi\omicron\tau$ esse $\text{N}\eta\text{I}\text{D}$, $\phi\tau$ autem vetus Dei nomen *in multis auctoribus scriptum Phtha*. Sed hujus rectum non *Phtha* est, sed *Phthas* $\varphi\theta\acute{\alpha}\varsigma$, tam La-Crozio, quam Jablonskio $\phi\theta\acute{\alpha}\psi$. $\text{N}\eta\text{I}\text{D}$ vero La-Crozio $\pi\alpha\kappa\theta$, Jablonskio est $\pi\epsilon\tau\theta$ (a), et objecta a Wilkinsio non ratio aut difficultas est, sed conjectura, quae nullâ veri specie se commendat. Incommode autem accidit, quod aliorum errata me brevem esse non siverint.

Taurini iv Kal. Decembres 1781.

(a) Vide hujus *Panth. Aegypt.* lib. II cap. I et III.

ADDITAMENTUM
GRAMMATICUM
SIVE
RUDIMENTI
LITERATURAE COPTICAE
PARS POSTERIOR.

Quandoquidem superior exiguus labor, quo sum conatus illustrare Alphabetum Aegyptiacum, secus ac putabam, prodit solus, molem augere aliquantulum juvat atque utilitatem libri appendice, in quâ mihi propositum est de eâdem fideiâ, quod ajunt, duos parietes dealbare, atque ita primis aliquot initiis grammaticis Linguae Copticae, veluti primis lineis informare imaginem ingenii ejus, ut unâ eâdemque operâ et ejus demonstretur nativa disjunctio a Graecâ atque ab Hebraeâ, et aperiatur aditus, quo per se quisque possit accedere ad hauriendam a quovis Coptico textu collato cum interpretatione vel fonte do-

ctrinam sermonis, cujus adhuc oppido rara copia est praeceptorum.

Quem cum nego affinem cognatumque vel Graeci vel Hebraei, non id aio nihil esse ipsi cum his commune. Habent enim profecto Copti Graecas dictiones magno numero, sed adscititias, nec plerasque necessarias, cum suppetat Aegyptium vocabulum, ac nullo significationis discrimine veniant e. g. $\sigma\alpha\chi\iota$ et $\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$, $\delta\epsilon\psi$ et $\sigma\alpha\rho\chi$, $\pi\epsilon\psi\iota$ et $\pi\lambda\epsilon\tau\mu\alpha$, $\rho\epsilon\psi\sigma\omicron\lambda\sigma\epsilon\lambda$ et $\pi\alpha\rho\alpha\kappa\lambda\eta\tau\omicron\varsigma$, $\rho\epsilon\psi\epsilon\rho\pi\omicron\gamma\epsilon\mu$ vel $\rho\epsilon\psi\tau\omicron\tau\chi\epsilon$ et $\sigma\omega\tau\eta\rho$, $\rho\epsilon\psi\tau\omega\mu\epsilon\varsigma$, et $\beta\alpha\pi\tau\iota\sigma\tau\eta\varsigma$, $\mu\alpha\sigma\pi\omicron\tau\tau$ et $\theta\epsilon\omicron\tau\omicron\kappa\omicron\varsigma$, $\epsilon\theta\omicron\tau\alpha\beta$ et $\alpha\tau\iota\omicron\varsigma$, $\omicron\tau\eta\beta$ et $\iota\epsilon\rho\epsilon\tau\varsigma$, $\chi\alpha\chi\iota\chi$ et $\chi\iota\rho\omicron\tau\omicron\mu\iota\alpha$, $\sigma\alpha\delta$ et $\tau\rho\alpha\mu\mu\alpha\tau\epsilon\tau\varsigma$, $\psi\omicron\beta\iota$ et $\rho\tau\pi\omicron\kappa\rho\iota\tau\eta\varsigma$, $\psi\lambda\eta\lambda$ et $\pi\rho\sigma\epsilon\tau\chi\eta$, $\rho\mu\omicron\tau$ et $\chi\alpha\rho\iota\varsigma$, $\rho\iota\psi\epsilon\lambda\pi\omicron\tau\psi\iota$ et $\epsilon\tau\alpha\tau\tau\epsilon\lambda\iota\omicron\mu$, $\omicron\tau\tau\alpha\rho$ et $\kappa\alpha\rho\pi\omicron\varsigma$, $\chi\rho\omicron\chi$ et $\sigma\pi\epsilon\rho\mu\alpha$, $\psi\lambda\omicron\lambda$ et $\epsilon\theta\omicron\varsigma$, $\beta\alpha\kappa\iota$ et $\pi\omicron\lambda\iota\varsigma$ etc. etc.

At forma ipsa, quam vocēs Graecae in oratione Copticā servant immutatam, satis declarat eas peregrinas in Aegypto

esse, ac naturâ dissimiles Aegyptiarum. Assumitur nomen Graecum plerumque recti casus, numeri singularis, quod nullâ deinde casus numerique habitâ ratione adhibetur tamquam indeclinabile. Nonnumquam genitivus occurrit, dativus raro admodum, saepius vocativus, omnes plane Graeci. Adjectivorum primus casus plerumque neutrius generis usurpatur quovis genere, numero, casu. Masculina quorundam aut feminina forma occurrit, sed utraque pura puta Graeca. Verborum infinitivus assumitur tamquam nomen actionis, cui praefigitur verbum ἵρι, ἐρ *facere, fieri*, atque ut a χρεία fit ἐρχρία *opus esse (far bisogno)* ab ἐλπίς ἐρβελπισ *sperare*; ita a πλάζειν fit ἐρπλαζειν, a πειράζειν ἐρπειραζειν, a παραβαίνειν ἐρπαραβελπειν, ab ἀπαντᾶν ἐράπανταειν, a τιμᾶν ἐρτιμαειν, ab αἰτεῖν ἐρέτειν, a φορεῖν ἐρφορειν, a μετανοεῖν ἐρμετανοειν, a μαστιγώειν ἐρμαστιγιτωειν, atque itidem a προσεύχεσθαι, σκανδαλίζεσθαι ἐρπροσευχεςθε, ἐρσκανδαλιζεςθε etc. etc.

eiusdem singula significationis cum Graeco, unde sunt ducta. In quibus neminem moretur e scriptum pro αι, et ι pro ει. Jam enim vel ante Alphabetum monui ita consuesse Memphitas, quorum dialectum nunc solam respicio, dicturus de Saidica sub finem paucis. Igitur Memphitae Graecum infinitum assuunt nihil mutatum Aegyptio verbo ep, quod variant deinde conjugantque propriâ ipsorum ratione praefixis notis personarum, temporum, ac modorum, quarum nihil simile Graecia novit.

Universe autem voces Graecae in textu Coptico statim internoscuntur, ipso quasi vultu profitentes peregrinitatem suam. Paucarum ea forma est, ut nescias utrum Graecis Aegyptii dederint, an debeant, velut *ⲑⲏⲃⲓ* *διβη fiscella plexa in modum arculae*, *ϣⲟϥ* ὄφις, *κελι* σκέλος, *ελ*, idem quod *ολ* ωλι, *ἐλεῖν*, *ωρκ* ὄρχον ὀμνύναι, *σαβε* σοφός, *ε̅ⲏⲧ* ἦτορ, *σεϣⲓ* ἔσφορ, *βολ*, et *ϣωλ* συλᾶν etc. Sed huiusmodi sunt omnino pauca, et pauciora etiam, quorum similitudo

neque levis habenda sit, neque fortuita. Accidit enim interdum ut sono ac significatione sint proximae voces a fontibus longissime dissitis derivatae, velut a רַס רַסס , $\mu\upsilon\sigma\tau\acute{\eta}\rho\iota\omicron\nu$ a $\mu\acute{\upsilon}\omega$: nec sanus quisquam eo quod $\phi\alpha\tau$ *pes* Anglis est *foot*, et $\kappa\alpha\psi$ *frangere* Gallis *casser*, communem statim verbis Aegyptiis, Anglicis, Gallicis originem tribuet.

Aegyptia aliquanto plura sunt, quae manasse indidem videantur unde Hebraea, quam unde Graeca. Nam $\beta\omicron\lambda$, $\psi\omega\lambda$, quae modo comparabam cum סל , conveniunt cum ללש , et quod cum $\acute{\epsilon}\lambda\epsilon\acute{\iota}\nu$ contuli, $\epsilon\lambda$, $\omega\lambda\iota$ *tollere* conjunctius est quam Graeca $\acute{\alpha}\rho\epsilon\iota\nu$ atque $\acute{\alpha}\rho\epsilon\acute{\iota}\nu$, cum $\alpha\lambda\epsilon$, $\alpha\lambda\eta\iota$ $\pi\lambda\upsilon$ *ascendere*, et $\kappa\epsilon\tau\iota$ $\xi\acute{\iota}\phi\omicron\varsigma$ linguarum est Hebraicae affinium ספ , ספ , unde קס , רסס . Conveniunt $\theta\eta\beta\iota$ ac פב ; et quae duae significationes in פב , פב conjunguntur aestus atque nigredinis, earum haec in $\chi\alpha\mu\eta$ cernitur, illa in $\theta\mu\omicron\mu$; et $\phi\omega\rho\psi$ ac $\psi\epsilon\mu\psi$ idem fere sunt ac פב *expandere*, et Chaldaeo-Syro-Sama-

ritanum שמש *ministrare*. Ληροκ est אני *ego*, ψδωτ שבש *ramus*, σωκ קש *saccus*, εβικηן ןיכין *egenus*, יארו, יור יא *flu-
vius*, יוה ןי *mare*, מוור ןי *aqua*,
מוט, מוורט מו *mors, mortuus*, ןור
י *et conjunctio*, סכאט שני *duo*, שמוט
שמונה *octo*, שוורט ןי *olea*, עיוטל יל
cervus, כמיוטל למל *camelus* جج pro-
nunciatione Arabicâ, quâ fortasse οτόρι
gena est وجج *facies*. Adde ספורט
ןי *labra*, לכ ןי *lingua*, tum פ
osculum, אפע *caput*, quae conferri pos-
sunt cum ןי *os*, ין *nasus, vultus*, etc.

Sed haec cum non omnia satis li-
quido communi de fonte fluunt, tum
longe pauciora sunt quam ut eorum in-
ductione efficiatur agnoscendam esse uni-
verse Coptici Hebraei que sermonis co-
gnationem proximam. Nam de longin-
qua non contendo, quâ probabile mul-
tis argumentis fit linguas etiam diversis-
simas attingere se invicem omnes, ulti-
mo genere prognatas unâ eademque pri-
maevâ. De quâ originis antiquissimâ
communionem nihil disputo. Sed cum su-

boles Israëlis in Aegypto succreverit, ubi tandiu *linguam quam non noverat audivit*, verisimile omnino est inde cum ceterâ praedâ voces etiam aliquot extulisse, cujusmodi arbitror אֵינִי et אֵי, quas Arabes ignorant ac Syri. Verisimile item e contrario quaedam esse vocabula ex finitimo Oriente commerciis frequentibus in Aegyptum invecta, ut εβιηη, ειοτλ, καμοτλ, χωιτ.

Quare pauca modo superesse arbitror vestigia conjunctionis alicujus quasi avitae in verbis non assumtis, sed ingenitis utrique linguæ, Israëlis et Pharaonum. Fateor enim superesse quaedam, nec videri mihi ו *et*, conjunctionem crebram adeo in dialectis omnibus Hebraicae affinibus acceptam referendam Aegypto esse, neque peregrinum in Aegypto habendum οτοε, cujus conjugatum verbum οταε *addere, adjungere, pergere* תוסיף, cum tritum ipsum sit, tum multis vocibus componendis frequentetur. Et etiam magis movent me notae personarum suffigendae vocibus,

caedem fere utrique genti. Sed ut intelligatur quatenus conjunctio haec avitata pertineat, utriusque linguae constitutio intima cognoscenda est: quarum altera cum a sexcentis grammaticis ubique prostet illustrata, altera tantummodo nobis erit hic breviter attingenda.

Igitur, ut hinc ordiar, Aegyptii, meâ quidem sententiâ, optime omnium duo tantum genera distinguunt in dictionibus, numeros duos, ac nullam unquam generis in plurali rationem habent, neque in singulari personâ primâ, eum sexus loquentis suâpte naturâ definitus, plurium sit plerumque promiscuus. Discernunt autem genera nominum articulis singularibus, masculino π δ *il*, π ι ν \omicron μ \omicron ς δ *νόμος*, fem. † η *la*, † χ ι δ θ η κ η η *διαδήχη*; quae confundunt plurali π δ ι vel $\acute{\alpha}$ ι , π ι μ δ θ η κ τ ι ς δ ι *μαθηται*, π ι μ λ δ ξ $\acute{\alpha}$ ι *πλάκες*. Usurpant autem passim π et ϕ pro π , unde nullo discrimine veniunt π κ α ρ ι et π κ α ρ ι η γ η , π ι ρ ω μ ι et ϕ ρ ω μ ι δ *άνθρωπος*; item τ ac θ pro †, unde † τ ϵ ρ ω μ ι ac

τσρμμῖ ἢ γυνῆ, †βακι, τβακι, θβακι
 ἢ πόλις. Neque tamen ubique πῖ, π,
 φ, aut †, τ, θ sunt aequae usitatae,
 sed adspiratae ut plurimum ante β, στ,
 μ, π, ρ. Neque adeo temere scripserim
 φρο pro προ τὸ πρόσωπον, θφε pro
 τφε ὁ οὐρανός, θκοι pro τκοι ὁ ἀγρός,
 vel contra τματ pro θματ ἢ μήτηρ,
 πλοτ† pro φ† ὁ θεός, πρη† pro
 φρη† ὁ τρόπος *modus*, et quamquam
 memini me legere ποτηβ ὁ ἱερεὺς, ma-
 lim tamen πιοτηβ, vel φοτηβ. Sed
 haec praecceptis includere longum esset.
 Usus spectandus; quo etiam fit ut quae-
 dam ambigua articulo discernantur, ve-
 luti πιωτ ἢ χριθῆ *ordeum*, φιωτ ὁ
 πατήρ.

Atque haec de articulo definitivo;
 alter infinitus est στ, vox utriusque ge-
 neris, ejusdem significationis cum Grae-
 cis τις, τι. Nam in quaestionibus στ
 est τίς, τί *quis, quid*, e. g. στ πε π†-
 μα† ἀπχρς πεμ βελιαρ ∴ II Cor.
 vi, 15: *Quae est concordia Christo cum*
Beliale? Cum vero vicem explet articu-

li, tum Italice reddi potest *uno, una*. Nam cum $\pi\acute{\alpha}\lambda\omicron\tau$ $\tau\acute{\alpha}\lambda\omicron\tau$ sint δ καὶ ἡ παῖς, est $\omicron\tau\acute{\alpha}\lambda\omicron\tau$ *un ragazzo, una ragazza*, cum $\pi\iota\eta\iota$ vel $\pi\eta\iota$ sit δ $\delta\iota\kappa\omicron\varsigma$, est $\omicron\tau\eta\iota$ *una casa*, atque ita $\omicron\tau\eta\omega\mu\iota$ *un uomo*, $\omicron\tau\epsilon\theta\eta\mu\iota$ *una donna*; quamquam saepe rectius interpretabere Graece atque Italice omisso articulo $\omicron\tau\chi\omicron\mu\epsilon$ $\delta\acute{\upsilon}\nu\alpha\mu\iota\varsigma$ *forza*, $\omicron\tau\tau\mu\epsilon\tau$ $\acute{\epsilon}\nu\delta\omicron\chi\iota\alpha$ *compiacimento*, $\omicron\tau\iota\omega\tau$ $\eta\tau\acute{\alpha}\epsilon\varsigma$ $\pi\epsilon\mu$ $\omicron\tau\mu\epsilon\alpha\tau$ $\eta\tau\acute{\alpha}\epsilon\varsigma$ *suo padre, e sua madre*. Plurale habet $\epsilon\lambda\pi$, unde $\epsilon\lambda\pi\eta\omega\mu\iota$ *ἄνθρωποι uomini*, $\epsilon\lambda\pi\epsilon\alpha\tau$ *μητέρες madri*.

Ex articulis definitivis atque $\alpha\iota$, quae vox fortassis *effectum, opus, rem* notabat, fiunt $\pi\alpha\iota$, $\phi\alpha\iota$ *hic, is*, $\tau\alpha\iota$, $\theta\alpha\iota$ *haec, ea*, $\kappa\alpha\iota$ *hi vel hae*, atque inde $\phi\alpha\iota$ $\acute{\epsilon}\tau$, pro quo ut plurimum $\phi\eta$ $\acute{\epsilon}\tau$, vel contracte $\pi\epsilon\tau$ *is qui*, aut verius Italice *quello, che*, $\tau\alpha\iota$ $\acute{\epsilon}\tau$, vel $\theta\eta$ $\acute{\epsilon}\tau$, $\tau\epsilon\tau$ *quella che*, $\kappa\alpha\iota$ $\acute{\epsilon}\tau$, $\pi\eta$ $\acute{\epsilon}\tau$, $\kappa\epsilon\tau$ *quelli o quelle, che*. Horum affinia $\mu\epsilon$, $\tau\epsilon$, $\kappa\epsilon$ respondent Hebraicis $\mu\eta\eta$, $\mu\eta\eta$, $\delta\eta\eta$, $\pi\eta\eta$, vertenda passim verbo substantivo *sum, es, est*, vel in

interpretatione omittenda: nam, ut obiter moneam πε, τε, νε post verborum imperfecta speciem habent redundantiae.

Ex articulo indefinito duci similiter potest οται, idem ferme quod οτωτ, unus, οτῑ una, atque inde ποται, ποται, φοται ὁ εἷς, atque iteratum φοται φοται unusquisque, singuli, †οτῑ ἡ μία, †οτῑ †οτῑ singulae. Ex eodem οτ τις, et οη similiter, iterum, adhuc, etiam, est ορον Matth. xix, 20 τί ἔτι quid adhuc? at alibi passim aliquis item, rursus quidpiam, aut simpliciter quidam, quaedam, vertendum interdum verbo substantivo, ορον εἰς ορον sunt non nulli. Animadvertendum autem est articulum articulo aliquando addi. Sic a ποτ est †ποτ nunc, et ορηοτ, †ορηοτ Ital. un'ora, l'ora.

Articulis definitivis notae quaedam adduntur personarum possessivae, quibus fit πα ὁ ἐμός il mio, τα ἡ ἐμή la mia, πα ὄι, vel ἄι ἐμοῦ i miei, le mie; e. g. πατωτ pater meus, ταματ mater mea,

πΑΧΙΧ *manus meae*. Et secundae personae cum virum alloquimur ΠΕΚΙΩΤ *pater tuus*, ΤΕΚΜΑΤ *mater tua*, ΠΕΧΙΧ *manus tuae*, cum vero mulierem ΠΕΙΩΤ, ΤΕΜΑΤ, ΠΕΧΙΧ *tui pater, mater, manus*. Cetera brevius docebit sequens tabella.

ἐμοῦ	σοῦ		οὗ		ἡμῶν	ὕμῶν	οὐρῶν
	masc.	fem.	masc.	fem.			
ΠΑ	ΠΕΚ	ΠΕ	ΠΕϞ	ΠΕΣ	ΠΕΛ	ΠΕΤΕΛ	ΠΟΥ
ΤΑ	ΤΕΚ	ΤΕ	ΤΕϞ	ΤΕΣ	ΤΕΛ	ΤΕΤΕΛ	ΤΟΥ
ΠΑ	ΠΕΚ	ΠΕ	ΠΕϞ	ΠΕΣ	ΠΕΛ	ΠΕΤΕΛ	ΠΟΥ

Itaque ΠΕϞΗΓΙ est *domus ejus viri*, ΠΕΣΘΟ *facies ejus feminae*, ΤΕΛΚΟΙ *ager noster*, ΤΕΤΕΛΚΟΙ *ager vester*, ΠΟΥΒΑΚΙ *urbes eorum*; neque est cur his amplius immorer, nisi ut moneam ΠΕΛ, ὄι vel ἄι ἡμῶν, ambiguum evadere, quia saepe usurpatur pro simplici ΠΙ, et ΠΟΥ cum accentu occurrere passim pro ΠΟΥ ὄι vel ἄι αὐτῶν, quamquam rectius distinguui arbitror, ut sit ΠΟΥ singulare ex ἡ particulâ et ΟΥ articulo indefinito, ΠΟΥΟΤΗΒ *ἱερῆϊ τινι, a un sacerdote*, et ΠΟΥ plurale ΠΟΥΟΤΗΒ *sacerdotes eorum, vel earum, i loro sacerdoti*.

Sed magis cavendum est ne moretur quempiam usus alius praefixorum πα, τα, πα, quem attigi, quo loco explicavi παϕ† *qui Dei est*, aliud plane a παπορ† *Deus meus*. Nam πα, Memphitis saepius φα, cum praemittitur articulo, vel nomini, quod articulum non admittit, significat eum, qui, vel id, quod pertinet ad rem personamve, cujus nomen sequitur. Italice dixeris *il di*: φαπατλος *il di Pavolo*, qui Pauli est, Paulo studet atque obsequitur. Φαπχ̄ς *qui Christi est*. Igitur ut a νύμφη νυμφίος, sic a ψελετ sponsa fit πατψελετ ὁ τῆς νύμφης, sponsus, additoque articulo πιπατψελετ ὁ νυμφίος. Scribitur autem etiam sejunctum φα πεφτωτ ὁ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ita cum πια sit *quis*, est θα πια *cujus haec?* quasi foret Italice *la di chi?* Pluralis exempla sunt παποτρο *quae sunt regis*, ab οτρο *rex*, παπρωι *res supernae*, a πρωι τὸ ἄνω, παεφεεοο *Ephesii*.

Atque ex hoc φα fit φωι *il di me*, meus, φωκ *tuus*, quemadmodum a cā

pars, latus, ἵσα versum, erga, adversus, post, fit ἵσωι versus me (alla mia volta) unde compositum μελεπεσα post, μεπελεσωι post me, quorum sunt affixa

Singularis

1. ἵσωι 2. { masc. ἵσωκ
fem. ἵσω 3. { masc. ἵσωε
fem. ἵσωε

Pluralis

1. ἵσωη 2. ἵσωτεη 3. ἵσωοι

Quemadmodum ἐσωι *super me*, εἰσωι *super me, in me*, οὔτωι *inter me* etc. habent ἐσωκ, εἰσωκ, οὔτωκ etc. Atque ita φωε masc. φωε fem. *ejus, suus, il di lui, il di lei*, φωη *noster*, φωτεη *vester*, φωοι ὁ αὐτῶν. Similiter ex feminino θα fit θωι *mea*, θωκ *tua* etc.

Sed aliud est plurale possessivum ποῦι *mei, meae*, ποῦκ *tui, tuae*, ποῦε masc. ποῦε fem. *ejus*. Atque aliud adhuc quasi possessivum est, quod responderet genitivis pronominum personarum Latinis, conflatum addendis suffixis particulae ἵτε, proximae significatione, ut sono, particulis Chaldaeae, Syrae, Sa-

maritanae τ , Italicae *di*, unde $\lambda\tau\eta\iota$
 $\mu\omicron\upsilon$, *mei*, *di me*, $\lambda\tau\alpha\kappa$ *tui*, *di te*.

Sed rectos casus personarum praemittamus, qui, primâ excerptâ singularis $\lambda\eta\omicron\kappa$ *ego*, et pluralis $\lambda\eta\omicron\eta$ *nos*, sunt notis personarum suffixis voci $\lambda\theta\omicron$, quae videtur concrevisse ex λ , ac $\theta\omicron$ pro $\tau\theta\omicron$, cum $\lambda\theta\omicron$ idem sit origine, quod $\mu\theta\omicron$, unde passim $\mu\pi\epsilon\mu\theta\omicron$ יְפַל *in conspectu*, *coram* (*in faccia*). Nam esse interdum θ ex $\tau\theta$, cum aliis potest exemplis confirmari, tum duobus in primis $\theta\eta$, $\theta\epsilon$ ex $\theta\eta$ *pars anterior*, *principium*, et $\theta\epsilon$ *instar*, *modus*, quae voces cum $\theta\omicron$ communem habent originem $\theta\iota$ $\beta\acute{\alpha}\lambda\lambda\epsilon\iota\nu$ *jácere*, communemque notationem *objecti* incidentis in obtutus, et occurrentis, adeoque antecedentis ac primi. Unde $\theta\eta$ *attendere*, proprie est $\theta\iota\text{-}\tau\theta\eta$ *conjicere conspectum*, et *os advertere atque adeo animum*; et Saidica $\lambda\theta\epsilon$, $\kappa\alpha\tau\alpha\theta\epsilon$ *ad instar*, *quemadmodum* possumus interpretari יְפַל *ad faciem* auctoribus Schultensio ad Job iv, 19 pag. 121, et Plauto Cistell. I, 1, 73: *Ad*

istam faciem est morbus, qui me, mea Gymnasium, macerat. Usurpatur autem εο, πρόσωπον *facies, persona, cum articulo masculino* προ, non τρο, unde suspicari licet τ in εο non esse articulum, sed idem quod † dare, quod usu venit in †ρο ἀντιβολεῖν *precarī, supplicare, proprie dare vultum, convertere se ad aliquem (rivolgersi, ricorrere). Sed hujus loci non est subtilior veriverbii ac prolixior interpretatio, quam indicare tantum volui ne quis* ἦοκ *masc. ἦο fem. tu, et ἦωτεν vos derivet ab* אַן, אַן, אַן, אַן, אַן, אַן, *quae forent potius ab Aegyptiacis ducenda: quamquam verius puto in comparatione suffixorum consistere, quorum pleraque communi de fonte fluxisse in Hebraicum Aegyptiumque sermonem verisimile profecto est. Sed jam ipsa pronomina subjiciamus oculis tam absoluta, et quasi recto casu, quam suffixa particulis expletibus vicem casuum obliquorum, omisso quinto, cujus nota Coptis eadem, quae Graecis ac nobis, est ω.*

Causus	Singularis numeri Personae.			Pluralis numeri Personae.		
	Prima	Secunda	Tertia	Prima	Secunda	Tertia
I.	ἀλοκ	ἠεοκ m. ἠεο f.	ἠεοϝ m. ἠεοϝ f.	ἀλοη	ἠεωτην	ἠεωτοϝ
II.	ἠτηη	ἠτακ m. ἠτε f.	ἠταϝ m. ἠταϝ f.	ἠταν	ἠτωτην	ἠτωτοϝ
III.	ληη	ληκ m. λε f.	ληϝ m. ληϝ f.	ληη	ληωτην	ληωτοϝ
IV.	ἠμοη	ἠμοκ m. ἠμο f.	ἠμοϝ m. ἠμοϝ f.	ἠμωη	ἠμωτην	ἠμωτοϝ
VI.	ἠϕηη	ἠϕηκ m. ἠϕη f.	ἠϕηκϝ m. ἠϕηκϝ f.	ἠϕηη	ἠϕητην- εηητοϝ	ἠϕηητοϝ

Praeterea frequens est $\Theta\eta\lambda\omicron\tau$ in casibus obliquis *vestrum, vobis, vos*, unde $\eta\delta\eta\tau\epsilon\lambda\omicron\eta\lambda\omicron\tau$ *in vobis*. Attuli autem pro sexto casu $\eta\delta\eta\tau$ *in*, quia $\eta\tau\omicron\tau$, quod aliquando est *ab, de*, plerumque significatione longius abit, et $\epsilon\lambda\tau\epsilon\lambda$, $\epsilon\beta\omicron\lambda\epsilon\lambda\tau\epsilon\lambda$, $\iota\varsigma\chi\epsilon\lambda$, $\epsilon\beta\omicron\lambda\delta\epsilon\lambda$, *ab, ex, de* minus erant utilia exponendae oculis varietati suffixorum, quam unice in tabellâ spectavi. Neque enim particulae, quas haec refert cum suffixis, constanter satis respondent Latinis casibus, sed $\mu\epsilon\omicron\iota$ $\mu\epsilon\omicron\iota\kappa$ vertendum saepe dativo *mihî, tibi* etc.; saepe accusativum adhibendum $\epsilon\omicron\iota$ *me*, quod proprie est *ad os meum* $\epsilon\phi\lambda$, ut $\epsilon\lambda\omicron\iota$ $\epsilon\phi\lambda\kappa$ *ad me*, $\delta\epsilon\lambda\omicron\iota$ $\epsilon\phi\lambda\gamma$ *super me*, tam $\upsilon\pi\epsilon\rho$ $\epsilon\mu\omicron\upsilon$, quam *adversus me*, a $\rho\omicron$, $\rho\omega$ *os, ostium, ipsemet*, ut a $\tau\omicron\tau$ *manus* est $\eta\tau\omicron\tau$ $\tau\iota\beta$ *per, ab*. Sed particularum originem et pene infinitam usus varietatem explicare longum esset. Analogiae intelligendae satis erit advertisse $\epsilon\omicron\iota$, $\epsilon\lambda\omicron\iota$, $\delta\epsilon\lambda\omicron\iota$ mutari suffixis planissime, ut $\mu\epsilon\omicron\iota$; $\eta\tau\omicron\tau$, $\eta\tau\omicron\tau\kappa$, ut $\eta\delta\eta\tau$, hoc

praecipuo discrimine, quod primae personae inservit nuda particula ἐγώ , quae adeo est ambiguae nunc *in simpliciter*, nunc *in me*; ἐγώ autem additur pro secundâ femininâ ἐγώ *in te*, cum in aliis ἐγώ suffigatur primae (ἐγώ) et nuda particula (ἐγώ) tribuatur secundae femininae. Haud aliter in verbis ac pronomibus Hebraeis *jod* in fine nota interdum est primae personae, interdum secundae sexus sequioris. Imitantur autem ἐγώ non modo cetera, quae desinunt in τ , ut ἐπάτω *ad pedem*, quod idem ἐπάτω est *ad pedes meos* vel simpliciter *ad me*, ἐπάτωκ , ἐπάτω etc.; sed etiam ἐγώ , quod origine idem est atque ἐγώ *facies, persona*, vertitur autem recte plerumque *et ipse*; ἐγώ *etiam ego*, ἐγώκ *tute ipse*, ἐγώ *ipsa etiam tu*, ἐγώ *ipse is*, ἐγώκ *et ipsa*, ἐγώκ *ipsi nos*, ἐγώκ *ipsi vos*, ἐγώκ *etiam hi*. Tantum Latini casus, quos rectos apposui, sunt in versione variandi, ut contextus postulat, ususque linguae Latinae.

Nam, quod Varro jam monuit (*) Aegyptiorum vocabula singulis tantum dicuntur casibus, ac non modo eorum, qui peculiariter vocantur casus, declinatione carent, ut Hebraei, sed nec genus, nec numerum mutandâ terminatione discriminant. Quamquam sunt formae nominum interdum pro sexu diversae, ut $\psi\eta\rho\iota$ *filius*, $\psi\epsilon\rho\iota$ *filia*, $\kappa\omicron\eta\rho\iota$ *frater*, $\kappa\omega\eta\iota$ *soror*, $\omicron\tau\rho\omicron$ *rex*, $\omicron\tau\rho\omega$ *regina*, $\beta\omega\kappa$ *servus*, $\beta\omega\kappa\iota$ *ancilla*, $\rho\omicron\tau\iota\tau$ *primus*, $\rho\omicron\tau\iota\tau$ *prima*, $\chi\epsilon\tau$ *alius*, $\chi\epsilon\tau$ *alia*, et cetera, quae docebit usus. Ac satis multa pluralis diversitate gaudent, aucti plerumque paragogicis ι , $\omicron\tau$, $\omicron\tau\iota$, quarum gratiâ saepe aliquid praeterea mutatur in vocibus, quas Copti cum augent in fine, contrahere amant omisâ vel breviatâ literâ aliquâ praecedenti. Non nunquam tamen variant aliter, ut exemplis sequentibus perspicuum fiet.

Habent igitur, additâ ι , $\rho\alpha\epsilon\epsilon\delta$ *locus*, $\rho\alpha\epsilon\epsilon\delta\omicron$ *dives*, $\beta\epsilon\lambda\lambda\omicron$ *senex*, pluralia

(*) *De Lingua Latina* lib. vii.

μαι, ραμμοι, θελλοι; ἀφωφ *gigas*,
 ἐψωτ vel ψωτ *negotiator*, ιωτ *pater*,
 ψβωτ *ramus*, pluralia ἀφοφι, ἐφοτ
 vel ψοτ, ιοτ, ψβοτ; εαλητ *avis*,
 plur. εαλατ; μεπριτ *dilectus*, οτριτ
custos, εοριτ *primus*, plur. μεπρατ,
 οτρατ, εοτατ. Sed ατλη, ἀυλι,
 plur. ατληοτ, ψπε *rete*, ψχε *locusta*,
 plur. ψπηοτ, ψχηοτ; et contracto
 εοτ in ετ, βελλε *caecus*, βαλε *clau-*
dius, σαβε *sapiens*, ρευρε *liber*, ψαφε
desertum, θεε *ultimus*, plur. βελλετ,
 βαλετ, σαβετ, ρευρετ, ψαφετ,
 θεετ; ὄς *dominus*, plur. βίσετ; ηι
domus, σοп *frater*, plur. ηοτ, σηοτ;
 ἐβο *mutus*, πο os, ἰάρο *flumen*, οτρο
rex, μετοτρο *regnum*, ψεμμο *adve-*
na, ψτεκο *carcer*, plur. ἐβωοτ, ρωοτ,
 ἰάρωοτ etc. omnia in ωοτ, quemad-
 modum et ἀψε *multitudo*, ἐρε *bos*,
 plur. ἀψωοτ, ἐρωοτ. Jam cum οτι,
 αεφ *caro*, plur. αεφοτι; ἀφε *caput*, φε
caelum, θερε *cibus*, pl. ἀφηοτι, φηοτι,
 θερηοτι; σαθ *scriba*, εωβ *opus*, plur.
 σαθοτι, εβηοτι; ἀχω *magus*, σβω

doctrina, plur. ἀχωοῖ, σβωοῖ, item-
 que ἐρημ *lacryma*, μονη μονή, τεβλη
pecus, ἀλοτ *puer*, οτηοτ *hora*, plur.
 in ωοῖ omnia, ἐρηωοῖ, ἀλωοῖ
 etc., et σφῖρ *latus*, εωιτ *via*, plur.
 σφῖρωοῖ, μιτωοῖ. Sunt et quaedam
 plane anomala, velut σρηει *mulier*,
 plur. ριόει, βωκ *servus*, plur. ἐβιαικ,
 ιοει *mare*, plur. ιάειδιοτ, ἀβοτ *men-*
sis, plur. ἐβητ, ἀρο *thesaurus*, plur.
 ἀρωρ, quasi ex ἀρορ, ut ab οτρωρ
canis, plur. οτρωρ.

Sed haec, et quae plura corradere
 nihil attinet, habent quidem peculiarem
 vocis formam significatione plurali, sed
 quae nihil impedit, quin forma singula-
 ris pluraliter etiam usurpetur, velut
 πιάβοτ *menses*, πιηι *domus*, πιαει *car-*
nes, πιαει *scribae*, ρανὰρο *thesauri*,
 ρανειω *disciplinae*, ρανειρε *cibi* etc.
 Nulla igitur nominum declinatio est,
 nisi quae nunc potius derivatio appella-
 retur et compositio.

De quibus ut pauca etiam dicam,
 πετ, quod superius explicavi *is qui*,

ita adhaeret interdum dictioni sequenti, ut nomen unum evadat assumens articulum $\pi\pi\epsilon\tau\omega\sigma\tau$ ὁ καχός, $\pi\pi\epsilon\theta\lambda\alpha\lambda\epsilon\varphi$ ὁ ἀγαθός, in quo, ut obiter moneam, θ pro τ solemne Memphitis ante μ , λ , ρ , β , $\sigma\tau$. Sed de $\epsilon\tau$, $\epsilon\theta$ postea.

Ab ipso est $\mu\epsilon\tau$, quod nomina componit feminina, quae dicimus abstracta, ut $\mu\epsilon\tau\epsilon\tau\sigma\epsilon\beta\eta\kappa$ *pietas*, $\mu\epsilon\tau\beta\omega\kappa$ *servitus*, $\mu\epsilon\tau\chi\alpha\chi\iota$ *inimicitia*, $\mu\epsilon\tau\rho\epsilon\mu\beta\epsilon$ *libertas*, etc. At nomina actionis, conferenda cum infinito nominaliter accepto, fiunt masculina praemisso $\chi\iota\lambda$, ut ab ι *venire*, $\chi\iota\lambda\iota$, $\pi\iota\chi\iota\lambda\iota$ τὸ ἔρχεσθαι, *il venire*, *adventus*, $\chi\iota\lambda\mu\iota\varsigma$ *generatio*, $\chi\iota\lambda\theta\omega\sigma\tau$ *congregatio* etc. Agentis nomen, sive auctoris habet $\rho\epsilon\varphi$, ut $\rho\epsilon\varphi\theta\alpha\mu\iota\omicron$ *creator*, $\rho\epsilon\varphi\mu\iota\varsigma$ *genitor* etc.; quod a $\rho\epsilon$ *facere* ductum puto, unde etiam $\rho\epsilon\mu$, quod gentilia praestat, ac denominativa, $\rho\epsilon\mu\lambda\alpha\zeta\alpha\rho\epsilon\theta$ *Nazarenus*, $\rho\epsilon\mu\beta\epsilon\chi\epsilon$ *mercenarius*, a $\beta\epsilon\chi\epsilon$ *merces*; nisi est $\rho\epsilon\mu$ contractum a $\rho\omega\mu\iota$ *homo*.

Sed $\mu\alpha\lambda\eta$, quasi $\mu\alpha$ ἢ, nomen loci exhibet, $\mu\alpha\lambda\eta\omega\varsigma$ *locus ambulandi*, *semita*, $\mu\alpha\lambda\eta\phi\omega\tau$ *fugiendi locus*, *refugium* etc. Excipe $\mu\alpha\lambda\eta\epsilon\sigma\omega\tau$ *opilio*, quod videtur duxisse $\mu\alpha\lambda\eta$ a $\mu\omega\pi\iota$, $\mu\omega\pi\omega\pi\iota$ *pastor*. $\Delta\tau$ privandi vim obtinet, $\Delta\tau\epsilon\mu\iota$ *sine scientiâ*, *ignarus*, $\Delta\tau\sigma\pi\omega\varsigma$ *sine sanguine*, *incruentus*, $\Delta\tau\mu\omega\tau$, vel $\Delta\theta\mu\omega\tau$ *ἀθάνατος*, $\Delta\theta\pi\omega\tau\uparrow$ *ἄθεος*. Κε est $\kappa\alpha\iota$, unde Gen. III, 6 $\Delta\sigma\uparrow$ $\mu\epsilon\pi\epsilon\sigma\kappa\epsilon\gamma\alpha\iota$ *dedit suo-etiam-viro*, sed plerumque interpretandum in compositis est *alius*, *alia*, *alium*, $\kappa\epsilon\pi\omega\tau\uparrow$ *Deus alius*, $\omega\tau\kappa\epsilon\kappa\omega\tau\alpha\iota$ *un altro poco*, $\omega\tau\kappa\epsilon\omega\tau\rho$ *un puono te* etc.

Adde $\mu\alpha\iota$ a $\mu\epsilon\iota$ *amare*, $\mu\alpha\sigma$ a $\mu\epsilon\iota\varsigma$ *pátere*, $\mu\alpha\iota\pi\omega\tau\uparrow$ *φιλόθεος*, $\mu\alpha\iota\rho\mu\epsilon\iota$ *φιλόανδρως*, $\mu\alpha\sigma\pi\omega\tau\uparrow$ *θεοτόχος*, $\mu\alpha\sigma\omega\tau\alpha\gamma$ *καρποτόχος* etc.; et ab $\omega\tau\alpha\gamma$ *addere*, *iterare*, et $\epsilon\mu$ pro ἢ, $\omega\tau\alpha\gamma\epsilon\mu\mu\epsilon\iota\varsigma$ *regeneratio*, $\omega\tau\alpha\gamma\epsilon\mu\omega\pi\tau$ *nova creatio*, et turbam compositorum a verbis τ , \uparrow *dare*, $\beta\iota$ *accipere*, $\gamma\iota$ *jácere*, $\psi\epsilon$ *proficisci*, $\psi\epsilon\pi$ pro $\psi\eta\pi$, $\psi\omega\pi$, *su- scipere*, aliisque haud paucis, unde $\tau\sigma\omega$

dare potum, far bere, †cβω doctrinam tradere, docere, βιcβω doctrinam accipere, discere, ριῶνι jácere lapides, λιθοβολεῖν etc.. Adde ex duobus nominibus multa, ut πεβηι pater-familias a ηηβ herus, ηι domus, ϣτεφδτ quadrupes, a ϣτοοτ quatuor, φδτ pes, οτεχρο postes, quasi dicas οτοχι ηρω faciem ostii etc. etc. Adde multipliciter composita, ut μετ-μαιρωμι φιλανθρωπία, μεταθηδτ incredulitas, a ηδτ fides, μετατμετ-ψοβι sinceritas, a ψοβι hypocrita; unde ea copia, et multiplicitas compositorum existit, ut vocibus componendis vel cum Graecia possit Aegyptus contendere.

Sed mihi ne praeter institutum prolixia haec scripsio evadat, properandum est ad explicationem verbi, quod Coptis plerumque idem etiam nomen est, ηαι misereri et misericordia, ηδτ videre et visio, μοτ mori et mors etc.; adhibetur autem nudum infinito, atque imperativo modo, ηαι ηηι miserere mei, θεη οτάρεε ερεε εροι ad literam *in custodire custodi me*. Alias variatur prae-

fixis literis, quarum quae personas designant, sunt eadem, quae pronomibus vel articulis suffiguntur. Simplicissima autem earum ratio nihil addit verbo praeter consonam indicem personae, e. g. κ verbo οἱ *esse*, ut fiat κοῖ *es* masc.. Sic εἶοἱ masc., κοῖ fem. *est*. Sed haec ratio ad ceteras personas non pertinet; quarum tertia pluralis habet ce a femininâ singulari c, ut adeo haec videri possit ab Aegyptiis usurpata pluraliter, quemadmodum solet ab Arabibus, velut cum dicunt المر يخطي لا تخطي المقادير quod Graece licet vertere ὁ ἄνθρωπος ἀμαρτήσῃ, οὐχ ἀμαρτήσῃ τὰ δέσφαια, Latine secundo loco plurale omnino est usurpandum *homo errat, non errant fata*. Ratio autem, et figura orationis eadem Aegyptiorum fuerit, quae Graecorum, cum vicem neutrius generis apud Aegyptios femininum expleat, ut apud Arabes atque Hebraeos. Pro ceteris personis notae ipsarum praemittendum est τε, quod sine ullo assumpto inservit secundae feminae sing., cujus est indicium

absentia literae personalis. Vide Joan. xx
 15, $\tau\epsilon\rho\mu\iota$ *fles*, a $\rho\iota\mu\iota$ *flere*, unde li-
 cet conjicere ejusdem Joan. xi, 26 le-
 gendum $\tau\epsilon\lambda\alpha\rho\uparrow$ *credis*, ubi editum
 $\tau\epsilon\lambda\eta\lambda\alpha\rho\uparrow$ *credimus*. Nam $\tau\epsilon\lambda$ primae
 pluralis est, ut $\tau\epsilon\tau\epsilon\lambda$ secundae. Pri-
 ma singul. pro $\tau\epsilon\iota$ habet \uparrow . Sic ita-
 que personarum notis variatur ex. gr.
 $\tau\omega\beta\epsilon$ *vota facere*, $\uparrow\tau\omega\beta\epsilon$ *obsecro*,
 $\kappa\tau\omega\beta\epsilon$ masc. $\tau\epsilon\tau\omega\beta\epsilon$ fem. *obsecras*,
 $\epsilon\tau\omega\beta\epsilon$ masc. $\sigma\tau\omega\beta\epsilon$ fem. *obsecrat*,
 $\tau\epsilon\lambda\tau\omega\beta\epsilon$ *obsecramus*, $\tau\epsilon\tau\epsilon\lambda\tau\omega\beta\epsilon$
obsecratis, $\sigma\epsilon\tau\omega\beta\epsilon$ *obsecrant*. Sed a $\mu\epsilon\iota$
amare, $\uparrow\mu\epsilon\iota$ *amo*, $\chi\mu\epsilon\iota$ *amas*, ut
 $\chi\mu\epsilon\tau\iota$ *cogitas*, $\chi\eta\lambda\alpha\rho\uparrow$ *credis*, $\chi\omicron\tau\omega\psi$
vis, quia Memphitae ante hujusmodi li-
 teras utuntur aspiratis; quamquam inter-
 dum tenuem servant, ut Jacobi ii, 19
 $\kappa\eta\lambda\alpha\rho\uparrow$ etc.

Ceterum verba, quae ita solam prae-
 fixam habent notam personae, quam-
 quam recte saepe vertuntur praesenti,
 sunt interdum participio, vel nomine
 verbali interpretanda. Atque hoc uni-
 verse de meis dictionum quarumvis in-

terpretationibus monitum volo, multa aliter, atque aliter convertenda esse. Sed singulorum vis varia non nisi multis verbis explicari potest, atque ingenti copia exemplorum. Nos grammaticam non scribimus, sed rudimentum ejus inchoamus. Quare conjugationem breviter prosequemur.

Literis indicibus personarum index temporis praemittitur praesentis ε, praeteriti Δ. Huic pro imperfecto praeponitur η; pro futuro autem aliud praesenti inseritur ε̇ post notam personae. Praeterea secundis personis femininis ac pluralibus inseritur secunda syllaba pe, et nota tertiae pluralis cum sit οτ, contrahitur εοτ in ετ, et Δοτ in Δτ, unde indicativi modi quaedam quasi conjugatio existit quinque temporibus, quorum primum *tacitum* vocari poterit †μει *amo*; secundum *praeteritum* Δμει *amavi*; tertium *imperfectum* ηΔμει *amabam*; quartum *praesens* εμει *amo*; quintum *futurum* ε̇εμει *amabo*.

Temp.	Personae Singularis.		Pluralis Personae.			
	Prima	Secunda	Tertia	Prima	Secunda	Tertia
I	ἦμαι	ἄμαι m. ταμαι f.	μαι m. σαι f.	τεταμαι	τεταμαι	σεται
	ἄμαι	ἄμαι m. ἄμαι f.	ἄμαι m. ἄμαι f.	ἄμαι	ἄρεταμαι	ἄται
III	λάμαι	λάμαι m. λάραι f.	λάμαι m. λάσαι f.	λάμαι	λάρετα- μαι	λάται
	εἶμαι	εἶμαι m. εἶραι f.	εἶμαι m. εἶσαι f.	εἶμαι	ἔρεταμαι	εἶται
V	εἶμαι	εἶμαι m. εἶραι f.	εἶμαι m. εἶσαι f.	εἶμαι	ἔρεταπέ- μαι	εἶται

Secunda feminina futuri ἐρέμει *amabis* accentu differt a secunda praesentis ἐρεμει *amas*, quae scribitur etiam ἐρμει. Secunda pluralis praeteriti saepe fit praemisso ἄ secundae pluralis temporis *taciti* ἄτετεμει *amavistis*.

Universe autem animadvertendum notas sive personarum, sive temporum significare ipsas per se personam aut tempus, adeoque non modo a verbis disjungi, sed usurpari sine verbo posse, subintellecto verbo substantivo, ut adeo †, εϚ, ηδϚ, εϛ etc., vertenda sint *sum, est, erat, sunt*, perinde ac scriptum esset †οι, εϚοι, ηδϚοι, εϛοι; unde est in affirmationibus usurpatum *ce sunt* pro *γαὶ* Graecorum, nisi malumus affirmativum *ce* non *ceοι* interpretari, sed *coι*, ut *ce* pro *c* conveniat plane cum Latino *est*. Nam *ε* passim additur explendo vocum sonitu, et nota imperfecti *η* similiter sine verbo scribitur *ηε*, velut initio Evangelii Sancti Joannis *ηε ηαχι ηε*, ἦν ὁ λόγος, idem ac si scriptum esset *ηδϚοι ηε*

πᾶσι νε. Quod νε, plerumque ver-
 tendum erat, ante praeteritum periphrasi
 quādam plusquam perfectum exhibet νε
 ἀγαμει erat amavit h. e. amaverat. Di-
 gnoscitur autem a plurali νε, ὅη, ὅηη,
 eo quod huic soleat praecedere plurale,
 ad quod refertur, illud subjecto prae-
 mittitur, quod extitisse praedicatur. Et
 cum praeterea sit νε articulus plural.
 possessivus secundae fem. tui, tuae, at-
 que νε tibi fem., ut in tabula prono-
 minum casu tertio, haec tamen in con-
 textu, quia locum non inveniunt nisi
 cum feminam quis affatur, facilius etiam
 discernuntur a νε notâ imperfecti. Ma-
 jor ambiguitas est in ἀ et ε, quae non
 modo praeteriti ac praesentis indices sunt,
 sed ἀ etiam imperativi, et ε̄ ut pluri-
 mum πρὸς, εἰς, ad, et quasi quaedam
 nota accusativi, cum tamen eadem li-
 terae ἀ et ε̄ initio interdum pronuncia-
 tionem potius adjuvare videantur, quam
 sententiam afficere. Quae tamen expe-
 diet exercitatio.

Sed illud in primis animadvertendum, posse tripliciter nominativum cum verbo componi, velut si dicendum sit *Deus creavit*, φ† ΔϵθΔμιο̄; ἀφ† θΔμιο̄; et ΔϵθΔμιο̄ ἦξε φ†; ubi tamen si subtiliter disputandum sit, cum nomen praecedit, est nominativus absolutus *Deus, is creavit*, nec magis regit verbum, quam in hoc φ† εικω† ἦξωϵ *Deus, quaero eum*, aut in hoc Aeliani de Animalibus II, 51 Ο' χόραξ οὐκ ἂν αὐτὸν εἰς τόλμαν ἀδυμότερον ἔποις τῶν ἀετῶν, vel in hoc B. Jordani initio Sermonis II: *L'uomo al cominciamento gli diede Iddio tre grandissimi doni*. Cum autem verbo nomen postponitur, tunc nomini praemittitur ἦξε, quod a *ξε dicere* est *ἔμνη*, sed eâ ferme sententiâ, quâ venit Gallicum *c'est-à-dire, nempe, nimirum, videlicet*, ΔϵθΔμιο̄ ἦξε φ†, *is creavit, scilicet Deus*, quamquam simpliciter ἦξε haberi potest pro notâ nominis vertendi casu recto. Sed revera unica constructio est ἀφ† θΔμιο̄, in quâ verbum proprie regatur a nomine

ϕ†, non a pronomine εἰ vicario pronominis ἰεοεϑ. Quâ constructione cum nomen post notam temporis venit, et ante verbum, litera index personae semper abest; non item ρ, vel ρε *expletivum*, quod interdum necessarium omnino est, velut in futuro εἰρὲ πῶς ψωπι κηἰ ἰπορ† pro εἰρὲψωπι κηἰ ἰπορ† ἰχε πῶς *erit mihi Dominus in Deum*.

Ceterum praeter literas indices personarum ac temporum aliae notae sunt quasi modorum, cujusmodi est κα proxime praefixum verbo, adeoque post nomen regens, velut notam personae, †κἀμει *amem, amabo*, κκἀμει vel χκἀμει *ames, amabis, κκἀμει amabit* etc. ϕ† κἀ†ὠορ vel εἰκἀ†ὠορ ἰχε ϕ† *Deus dabit-gloriam*. Inseritur autem κα primis quatuor indicativi temporibus pro temporum varietate Latini subjunctivi; quamquam saepius futuro explicandum est. At alium modum, *hypotheticum* dixeris, exhibet secundo temporis insertum ψἀκ, quod a ψε *proficisci*, et ἀκ *an, num* seorsim significat

si, num, an, vel. Est igitur ἀγαπᾶμαι cum amavero, si forte amem, quasi dicas *evenerit ut amem*; ἀκωπᾶμαι m. ἀρεπᾶμαι f. *amaveris* etc., cui affine est eidem secundo temporis praefixum ὤ, item a ὤε *ire, evenire, convenire*, unde ὤα non modo est *usque*, sed πῶα, τὸ χαθ' ἡχόν *conveniens, quod par ac dignum est.* Itaque est ὤαμαι *amare soleo, amo*, quasi dixeris *evenire solet, vel convenit ut amem.*

Sed a subjunctivo minus longe abest infinitivus cum articulo feminino variato possessivis notis personalibus, et praefixâ conjunctione ἢ, ut fiat ἢτα, ἢτεκ, ἢτε, ἢτεσ etc.; ἢταμαι *ut amem*, quasi dicas πρὸς τὸ ἐμοῦ φιλεῖν, *al mio amare*. Qui modus in pluralibus ἢτεπ, ἢτετεπ coincidit cum alio, quo ἢ praefigitur notis temporis taciti, ἢτ, ἢκ etc. Atque alius adhuc haberi subjunctivus potest praemisso ἔρε, vel ἐἔρε, quod conflatum ex ἐ *ad*, ἔ articulo, et πε *facere, fieri*, proprie est πῶγῶ, πρὸς τὸ ποιεῖν, sed recte vertitur *ut*,

ἐὸρμαι *ut amem*, ἐὸρεκμαι *ut ames*.
Variatur autem, ut in sequenti para-
digmate.

Singularis

1. ἐὸρι	2. {	ἐὸρεκ m.	3. {	ἐὸρεϛ m.
		ἐὸρε f.		ἐὸρεσ f.

Pluralis

1. ἐὸρεπ 2. ἐὸρετεп 3. ἐὸροτ.

Quod paradigma suffixis etiam in-
serviet particulae μαρι, μαρεк, μαρε
etc., quae imperandi atque optandi vim
addit, ex μα cedo, notâ etiam ipsa per
se imperativi, et εр, ири, ре, cujus
imperativum ἀρι *fac, facite* inservit et
ipsum imperativis componendis. Confe-
renda praeterea cum ἐὸρι sunt ἀπα†,
ἀπατεк etc., ψα†, ψατεк etc., quo-
rum hoc fit a ψα *usque, donec*, ψα†μαι
donec amem; illud ab ἀτ *privativo*,
ἀπατε *cum non adhuc, prius quam*,
ἀπα†μαι *adhuc non amo, antequam amem*.

Sed notandae in primis sunt parti-
culae vetandi ac negandi vi praeditae,
quae verbis praemittuntur, ἀπι, ἀπεк
etc.; ἠπα, ἠπεк etc.; ἀπιμαι *non amo*,

vel *non amavi*, ἠλάμει *non amabo*; tum quae post notas personarum inseritur ψτεμ, fortassis a ψ, ατ, μ, ac verba privativa componit ψτεμλαρ† ἀπιστεῖν. Item animadvertendum ετ (ϣκ) quod ceteris verbi notis praeit, et jam *cum*, jam participio verbi explicatur, ut a σαχι *loqui*, ἐταψσαχι *cum dixisset*, vel *locutus*, a σινι *transire*, ἐτασσινι *praetergressa*; ἐολάμει *amaturus*. Nota autem τ in ετ non modo mutari in ϑ, ut alias monitum, sed omitti interdum, ut sit ε, εψ pro ετ, ετψ, quod contextus indicabit. Elliptice frequens est ετε pro ετοι *existens*.

Passivis Copti carent; quamquam sunt quaedam terminationes, quae in significationem passivam propendere videantur, ἡοττ, ωοττ, ωτ. Nam a σῃαι, σῃε *scribere*, est σῃἡοττ *scribi*, a ταχρο *confirmare, roborare*, ταχρηοττ *roborari*, a τοτβο *donare sanctitate*, τοτβἡοττ *sanctificari*. Sed a βρο *vincere* ἐτβρηοττ I Joan. v, γ non *victus* est, sed *vincens*, et ceterae

terminationes magis etiam sunt ambiguae. Contra certum, passivae nostrae conjugationis loco usurpari Coptice tertiam pluralis tacito nominativo, atque ego amor verti $\epsilon\epsilon\mu\epsilon\iota \mu\mu\omicron\iota$, *amant me*; amatus fuisti, $\delta\tau\mu\epsilon\iota \mu\mu\omicron\kappa$ *amaverunt te*; amabatur illa, $\mu\delta\tau\mu\epsilon\iota \mu\mu\omicron\varsigma$ *amabant eam*.

Tandem suffixa verborum observanda, eadem, quae pronominum. Sed quod adhuc non monui, saepe suffixis praemittitur τ etiam in particulis. Nam e. g. ab $\epsilon\theta\beta\epsilon \acute{\upsilon}\pi\acute{\epsilon}\rho$, *super, pro, propter, de*, fit $\epsilon\theta\beta\eta\tau$ *propter me*, $\epsilon\theta\beta\eta\tau\kappa \mu.$, $\epsilon\theta\beta\eta\tau$ f. *propter te* etc. Sic a multis verbis, ut a $\beta\iota$ *sumere* fit $\delta\iota\beta\iota\tau\epsilon\gamma$ *sumsi eum*, non $\delta\iota\beta\iota\epsilon\gamma$, quemadmodum a $\tau\delta\mu\epsilon$, $\tau\delta\mu\omicron$ (*dar notiziā*) *docere*, $\delta\iota\tau\delta\mu\omicron\epsilon\gamma$ *docui eum*. Interdum autem est suffixum reciprocum, ut ab $\epsilon\gamma$ *jácere*, $\delta\epsilon\gamma\epsilon\iota\tau\epsilon\gamma$ *jecit eum*, vel *jecit se ipsum*, unde ratio quaedam verborum existit cum nostris Italorum Gallorumque reciproci conferenda, e. g. $\tau\omega\mu\epsilon\gamma$ *surgere*, *alzarsi, se lever*, $\delta\iota\tau\omega\mu\eta\tau$ *surrexi*, *m'al-*

ζαι, ΔΚΤΩΠΚ *i'alzasti* etc. a ΤΩΟΤΠ *excitare*; et a ΟΤΩΠ *aperire*, ΟΤΩΠΡ *patrefacere*, ΟΤΟΠΡΨ *aperire se*, ΠΑΕΣΑΡΣΙ, *se montrer*, ΔΙΟΤΟΠΡΤ *apparui*, *mi palesai* etc., a ΦΟΠ *effundere* (*versare*) ΦΟΠΡ *vertere*, ΦΟΠΡΨ *vertere se*, *rivolgersi*, *se tourner*, ΔΚΦΟΠΡΚ *ti rivolgesti*. Sic a ΚΟΤΨ *tornarsene*, *redire*, ΔΚΚΟΤΣ *ella se ne ritornò*. Ceterum quaedam verba suffixi gratiâ nihil mutantur, ut ΔΨΘΔΜΙΟ *creavit*, ΔΨΘΔΜΙΟΙ *creavit me*, quod tamen pro tertiâ plurali mutat ο in ω, ΔΨΘΔΜΙΩΟΤ *creavit eos*. Quaedam mutantur, et contrahuntur aliquomodo, ut ΨΔΙ *tollere*, ΔΥΨΙΤΨ *tulerunt eum*, ΕΥΕΨΙΤΟΤ *tollent eos*, ΨΩΤΕΒ *interficere*, ΕΨΕΨΘΘΒΕΤ *occidet me*, ΔΥΨΘΘΒΕΣ *occiderunt eam*, ΣΩΤΕΛ *audire*, ΔΠΣΘΜΕΚ *audivimus te*, ΘΩΡΕΛ *vocare*, ΔΨΘΔΡΜΕΠ *vocavit nos*. Quae speciminis loco sunt.

Neque enim hujus instituti est multiplicem adeo varietatem verborum singillatim persequi, cujus magis etiam mirifica mutatio sine suffixis est in con-

structione. Suo igitur quisque studio animadvertet non modo επ ab ἴπῃ *af-ferre*, σεν a σῆνι *transire*, ψεν a ψῆνι *percontari*, *salutare*, χεν a χῆνι *invenire*, ut ερ ab ἴρῃ *facere*, sed ut πε, πα pro ἴπῃ, sic aliarum vocalium frequentes vices, ut in εδω, ενω, εσω, εωω *definire*, *constituere*; tum quae thematis duplicatione fiunt, βορβερ, βερβωρ *abjiciendi* notatione, ζουζου, ζουζου *tenendi*, εονεον, εονεων *praecipien- di*, et quae adsciscunt οτι vel aliquo significationis discrimine, ut βιοτι *furari* a βι *accipere*, vel nullo, ut ειοτι pro εῖ *projicere*, et quae plurima praetermittenda omnino mihi sunt.

Jam enim de particulis breviter dicendum; quae partim Graecae sunt, ut επιση *ἐπειδῆ*, ἴτα *εἴτα*, ἴτε, *εἴτε*, κεπερ *καίπερ*, οτχιον *ὄυχ οἶον*, quod Graecis etiam est idem ferme atque *ὄυχ οἶον*, *non solum*, οτχωτι *ὄυχ ὄτι*, εαρα *ἄρα*, εικη *εἰκῆ*, etc.. Aegyptiae pleraeque nomina sunt adverbialiter accepta, vel ex nominibus compositae;

sed earum interpretatio non est ad origines anxie, ac pertinaciter exigenda. Nam e. g. cum ΤΟΤ sit *manus*, ρΙΤΟΤ ἐπιχειρεῖν *manum injicere, incipere, metter mano*, †ΤΟΤ *dar mano, opitulari*, ut qui manu labantem sustinet, non semper tamen ἅΤΟΤϙ vertendum *manu ejus*, sed saepius *per ipsum, ab ipso*, saepissime *ipsius*. Cavendum autem, ne particulae similes confundantur, ut ΔΠ, ἄν *an, num*, quae ante verbum venire solet, et ΔΠ *non*, quae rem negatam subsequitur. Contra, quod rei negatae plerumque praecit, ἐέοΠ *non*, non est confundendum cum ἐέοΠ *nobis* etc.

Restat Saidica dialectus cognoscenda, cujus praecipuae proprietates sunt

I. Frequentatio literarum lenioris spiritus κ, π, τ, ρ pro χ, φ, θ, ϑ, atque aliarum quarumdam mutatio de quibus in explicatione Alphabeti dictum est.

II. Suffixum secundae singularis fem. οτ, quod Memphitice est pluralis tertiae, ποτ Saidice ὀ σὸς de feminâ, τοτ

τα, ποτ *τῶν*. Tertiae autem plurali tributum ετ; πετ, τετ, πετ ὁ, ἦ, ὄι vel ἄι ἀυτῶν.

III. Omissio crebra vocalis mediae e. g. εἶ pro εἶα articulo plur., et pro θεῶν *in*; ἀπὲ ego, ἡτὲ tu, ἀπὲ nos ἡτῶντι vos pro ἀποκ, ἡτοκ, etc.

IV. Duplicatio consonae pro vocali omissâ, unde ῥῥο pro οτρο *rex*, τῥβο pro τοτβο *purum sanctumque praestare* etc.

V. Duplicatio ejusdem vocalis, ut in ψαρ pro ψαρ *pellis*, ψεερε pro ψερε *filia*, μνηψ pro μνηψ *multitudo*, μοοψε pro μοψι *ambulare*, εῶω, εῶωκ etc. pro εῶ, εῶκ *ego etiam, etiam tu*.

VI. ει pro ι, aut ε, cum contra sit e pro ι in fine, unde εμε *scire*, ερε *facere* pro ἐμι, ἰρι; πει pro φι *osculum* etc.. In fine autem ι saepe omissum, ut in κδε pro κδει *terra*, οτα pro οται *unus*, πα pro παι *miserere*.

VII. Omissum interdum χ in medio; κοτὶ pro κοτχι *parvus*, εἰωι pro εἰχωι

super me. Quibus nescio an accenseam neglectum ejus orthographiae, quae pronunciationem ita sequatur, ut simul rationem habeat etymologiae. Nolim enim temere damnare φηκς pro πρηκς ὁ λύχνος, qui Memphit. πιθηκς, atque alia hujusmodi: et quaedam tamen inscitiae potius quam dialecto tribuenda arbitror. Sed nec omnia, quae Thebaidensium propria sunt persequor. Tantum addo non modo in formis ac literis habere eos peculiaria multa, ut πει pro παι *hic*, πατ pro πωοτ *illis*; μαεινε *signum*, σαεινε *medicus* pro μηπι, σηπι; πια pro πιβει *omnis*, cum tamen etiam Saidice, ut Memph. sit πια *quis*, λαατ pro ελι *aliquis*, *ullus*, εψηε pro ιςχε *siquidem*, χιπ pro ιςχει *ab* etc., sed quaedam vocabula plane sua, ut οτωη pro ἐχωρη *nox*, οτοειω pro σχοτ *tempus*, εμεγαλ pro βωκ *servus* etc.

Sed breve specimen utriusque dialecti jam exhibeamus, quod ex Tukii Rudimentis descriptum, atque emendatum

collatis pag. 330, 331 cum 155, 417,
et Job, enucleate deinceps explicabo:
locus autem est Isaiae Cap. XL v. 9, 10.

Memphiticus.

Πασηνακ ριζει οὐττωτ ετβο-
σι φη ἐτρησηποτφι ἢ Σιωη ·ι· βίσι
ἡτεκμηη φην οὐχομ φη ἐτρησιω
ἡἸλῆη ·ι· βίσι : ἀπερερροτ ·ι· ἀχο
ἡπιβακι ἐτε Ιουδα : κε ρηπε πε-
τεποῦ φηνοτ κει οὐχομ ·ι· πεφχ-
φοι φην οὐμετοῦ ·ι· ρηπε ις πεφ-
βεχε κειμαφ : οτορ πιρωβ ἀπεφμ-
θο ἐβολ ·ι·

Thebaidensis,

Δλε ερρι ἐχῆ οὐττοτ εφχο-
σε πετεταγγελιζε ἢ Σιωη ·ι· χίσε
ἡτεκμηη ρῆ οὐβομ πετταφθεοειω
ἡ Ἰλῆη ·ι· χίσε : ἀπρρροτε ·ι· ἀχις
κειπολις ἡΙουδα : κε εις κειποτ-
τε : εις πχοεις ρῆ οὐβομ ·ι· ατω
πεφχβοι κητ ρῆ οὐμῆτχοεις ·ι· εις
πεφβεκε κειμαφ : ατω πεφρωβ
ἀπεφμτο ἐβολ ·ι·

Πασηνακ *vade*, ex ma notá impe-
rativi, φε *proficisci*, et κικ *tibi*; 77 77

vattene. Solet enim verbo ωε dativus addi pronominis reciproci αεψεπαεψ, ἢ ἧπ *andossene*. Thebanensis habet αλε *ascende*, cum quo conferendum Memphiticum ἀλῆι *ascendere*, et ελ, ολ, ωλι *tollere*.

Ξιζειν ἐπὶ, *super*, ab ρι; ριζειν πικαρι ἐπὶ τῆς γῆς. Sed Saidicum ἐρραι ἐχῆ est Memphitice ἐθρηι ἐζειν, quod et ipsum usurpatur pro eodem ἐπὶ, ut etiam ἡθρηι ρι, e. g. ἐμοωι ἡθρηι ρι πεεμωιτ *ad ambulandum in viis ejus*; quamquam ἐθρηι, ἡθρηι per se est κατὰ, atque interdum κάτω. Sed ἐχῆ *supra*, in quo accentus observandus super π indicio vocalis omissae, ut in Saidicis solet. In ἐρραι observato ρ pro θ, ut semper, et αι pro ηι, ut in παι pro ηι *mihī*.

Οττωτ *montem, un monte*, ex οτ articulo infinito, et τωωτ nom. masc. *mons*, Saidice τωωτ, quia Thebaidenses amant ο pro ω, μωωτ pro μωωτ *aqua*, ἡτωωτ pro ἡωωτ *ipsi* etc.

Ετβωσι *excelsum*, unde saepe Deus dictus πετβωσι, ἡἷεπ, ὁ ὕψιστος, a

βοσι *exaltare*, vel *eminere*, πβισι τὸ ὕψος, Saidice πχισε, mutatis β in χ, et ι finale in ε. Quod autem hic Saidicus habet εεχοσε, praesens pro participio, id passim usurpatur, et Memphitico etiam licuisset scribere ἐχελ οὐτωσ εεβοσι, ut apud Matth. iv, 8. Ceterum quemadmodum ἐτβοσι ac βισι, sit usitatum ετφορι *splendens*, ετὸβι *sitiens*, εεὸπι *similis est* etc., cum tamen dicatur πιφιρι *splendor*, πιβι *sitis*, πιπι *similitudo*, Gallice *le rapport*. Est enim ιπι *afferre*.

Φη ἐτρωεπποτη *fausta nuncians*, εκ φη ἐτ *qui*, ριω contractum breviandae compositioni pro ριωιω, κηρύσσειν, *proclamare*, *praedicare*, εν pro ἡ particulâ, et ποτη *bonus*, ριωεπποτη *εὐαγγελίζεσθαι*, ex quo potuisset Memphita ducere πετερεταγγελιζεσε ὁ εὐαγγελιζόμενος, quemadmodum Thebaidensis πετερεταγγελιζε. Nam dialecti discrimen consistit in omissione praefigendi ερ, atque extremi ιν, vel οδαι. Scribunt enim Thebaidenses e. g. χισε

ἔμμοκ πετκρίνε ἔπκδρ *Exalta te,*
qui judicas terram Ps. κσιI, 5 non πε-
 τερκρίνη, quod Memphiticum esset,
 nisi mallent Memphitae Aegyptiâ voce
 uti ab ρδπ *judicium*, †ρδπ (*dar giudi-*
zio) *judicare*, βίσι φη ἔθπδ†ρδπ ἔπ-
 κδρ *exaltare, qui judicaturus es terram.*
 A Graeco autem verbo medio, ut The-
 baidensis corruptio intelligatur, addam
 Matth. xxvi, 35 ἢ†παρνα ἔμμοκ δπ
non negabo te, ex ἢ† notâ primae per-
 sonae, παρνα ἀπαρνεῖσθαι, ἔμμοκ *te,*
 δπ *non*; ubi Memphita (α ζωλ ἔβολ,
abnegare) ἢπδχολκ ἔβολ *non te ab-*
negabo.

ἢσιων *Sioni*, ἢ idem atque ἔ par-
 ticula index plerumque ac vicaria dati-
 vi, quamquam saepe etiam genitivi,
 aut accusativi, tum conjunctionis adje-
 ctivi cum substantivo, aut simpliciter
 cohaerentiae verborum, quibus quis per-
 git explicare sententiam.

βίσι ἢτεκσμῆ *attolle vocem tuam,*
 ubi verbum nudum imperative accipitur,
 et vice casus regit ἢ, ut Lucae I, 52

αφβίσι ἡπὴ ἐτῶεβήοττ *exaltavit humiles*. Est autem a nomin. femin. **смн** *vox*, **тасмн** *vox tua*, **тексмн** *vox tua* etc.

Ἢεπ οὔχομ *valide*, **πδδ**. Nam Ἢεπ Theb. εἰ *in*, οὔ articulus, **χομ** est nom. fem. *vis*, *virtus*, Theb. **βομ** mutato χ in β, ut in notâ nominativi ἡβί pro ἡβε, etc.

Φη ἐτῶιωϋ ἡ Ἰλῆμ *praeco Hierosolymae*. Est autem εἶωϋ *clamorem edere*, *edicere*, *proclamare*, ab εἶ *jacere*, *emittere*, et ωϋ *praeconium*, *clamor*, ab ωϋ (ut **ἡρ**) *clamare*, et *legere*; cui sunt affinia οϋ *magnum*, *multumque* esse, ἀϋι *in sublime evectum*, ac *suspensum*, ἀϋε *multitudo*, ex quo ac τ, † *dare* fit Saidicum **ταϋε**, additoque οεϋ ut dialectus postulat, **ταϋεοεϋ** ἡῖγ ἡῖρ ηη, *altum clamorem edere*, *praeconio edicere*, *concionari*, **πετταϋεοεϋ** *concionator*, *praeco*, qui Memph. **πετῶιωϋ**. Quod autem habet Saidicus ἡῖλῆμ, est pro ἡῖτῶεροϋσαλῆμ additâ nomini adspiratione, atque articulo cum ipsâ coalescente.

βίσι: ἀπερεργοῦ *attolle, ne verearis*, ἀπερ particula verantis est, habens ἐρ expletivum, cum suffixa personarum absunt, quibus fit ἀπι, ἀπεκ etc., ἐργοῦ *timere, vereri*, ἐξ ἐρ *facere, fieri*, tritum in verbis componendis, et ῥοῦ nom. femin. *timor*, sive is paventis ac trepidantis *metus* sit, sive abhorrentis, refugientis, abominantis *horror*, atque aversatio, sive tandem verentis et colentis religio, pietas, obsequium, fides; unde ἐρηγοῦ *obsequens, fidelis*, et ῥωῦ *officium, debitum, jus, census, tributum, vectigal*. Saidicum ἀπρῖρροτε nihil differt, nisi quod ex dialecto mediam vocalem bis omittit, atque in fine habet ε pro ρ.

Δῶρος *dic*, a ῥω *dicere*, praemisso δ, notâ hic imperativi, et suffixo c pronomine / tertiae sing. fem., ut adeo proprie sit Δῶρος *dic eam rem, fare istuc*, ut passim ἐρῥωμῶρος *dicit istud*, vertendum simpliciter *dicens*. Est autem ῥω idem quod ῥε, unde ῖρε, ἐρε *ad dicendum*, et περε, quasi παῖ ῥε, *hoc*

dicere, est vel fuit dicere, πεξε φ† dixit Deus, πεχνη dixi, proprie ἔρον νῆπ effatum meum est, πεχακ dixisti, πεχαφ dixit etc.. Thebanensis habet ἀχις pro ἀχος, quod huic imperativo est peculiare, cum alias dialectus iteret vocalem ο, ἀιχοος pro ἀιχος dixi eam rem etc.

Ἡπιβακι ἐτε Ιουδα *oppidis, quae sunt Judae, ἐτε pro ἐτοι; nisi legendum est ἦτε, ut Lucae I, 39 ἐοῦβακι ἦτε Ιουδα. Et sane ἦτε nota genitivi planissimam hic praestaret syntaxim et proximam Saidico πεμπολις ἠΙουδα urbibus Judae. Nam Thebaidensibus ἦ pro ἦτε solemne est, et πεμ scribitur ante π pro ἦπ, quod respondet Memphitico ἦπ, ex. gr. ἠαρχιερετς δε ατχι ἠπρατ Pontifices vero acceperunt argenteos Matth. xxvii, 6 Memph. ἠαρχιερετς δε ἐτατβι ἠπρατ Pontifices vero cum accepissent argenteos. Scribunt autem Thebaidenses ante π μ pro η non modo cum ἦ particula est, quod Memphitae solent, sed cum est articulus, immo et cum ultima vocis praece-*

dentis, e. g. ἐξὲ πικρῶ pro ἐξεν πικρῶ *super terram*. Hinc ἀπολις pro ἰπολις αἱ πόλεις, tum praemissa particula ἢ, insertoque, ut solet, expletivo ε πεμπολις pro ἰαπολις, ἰπεπολις. Neque enim hic est πεε *cum*, pro quo cum Thebaidenses usurpent εἰ, scripsisset eorum interpres εἰ πεπολις, εἰεμπολις, non omisso articulo, pluralis indicio unico, siquidem voluisset exprimere πεε πιβᾶκι.

Χε ὅτι, Italice *che*; proprie, atque origine est *dicere, dic, dicite*. Sed idiomus est pleonasticus.

Ἐηπε *ecce*, pro quo Thebaidensis habet εις, quod est. Memph. ις. Usurpantur autem Ἐηπε et ις cum singula solitarie, tum simul Ἐηπε ις, ις Ἐηπε *ecce*. Et Saidicus etiam, quamquam in hoc textu bis habet solum εις, poterat per dialectum scribere ειςἘητε, adhibens, ut solet, Ἐητε pro Ἐηπε.

Πετεπ̄σ̄ φηκοῦ *Dominus vester venit*, πετεπ̄ ὁ ὑμῶν, σ̄σ̄ est β̄ως Theb. χοεις, ut in compendiis vocum expli-

cavi. **Чпнот** tertia masc. temporis *taciti* a **пнот** *venire*, quod Saidice est **пнт**, quia dialectus contrahit **нот** in **нт**, unde pluralia **ѣвнте** pro **ѣвноти** *opera*, **пнте**, atque etiam **пте** *reve*, pro **ѣнотì** *caeli* etc.. Hic autem sine verbo Saidicus **εις πεπλοῦτε** : **εις πχοεις** *ecce Deus noster, ecce Dominus*, nempe adest. Quod vero habet **πεπ** ὁ ἡμῶν, Memphiticus autem **πετεп** ὁ ὑμῶν, auctores hic habet **לחך** **יְהוָה** ὁ Θεὸς ὑμῶν, **יְהוָה** **יְהוָה**, Saidicus autem Arabem interpretem **ها الهنا ها الرب** *En Deus noster, en Dominus*.

Πεε οτχοε *cum virtute, cum robore*. Theb. **ѣп** **отбоε** *in virtute*.

Πεѣѣφοи *brachium ejus*; **πεѣ** ὁ **αυτοῦ**, **ѣφοи** *brachium* Theb. **ѣβοи** mutato ob soni similitudinem **ѣ** in **в**, ut in **ѣвнр** pro **ѣѣнр** *sodalis*, **ѣѣωв** pro **ѣѣωѣ** *gigas*, quemadmodum idem **в** etiam pro **ѣ** occurrit in Saidicis **српловре** pro **серпоери** *expedit, utile est*, **ѣωте** pro **ѣωт** *sudor*, **ѣатве** pro **ѣатѣ** *reptile*. Sed ex dialecto mutandum po-

tius erat φ in π, ut in ψληρε pro ψληρι *admiratio, miraculum*, πε pro φε *caelum*, Δπε pro Δφε *caput*, πωτ pro φωτ *fuga*, unde fortassis in χβοι, ψληρ etc. Β pro φ scriptum, quia β alternat cum π tum in unâ eâdemque dialecto, ηβι pro ηπι *numerus*, utrumque Memphitice, tum in diversâ, πεληπε Said. pro Memph. βεληπι *ferrum*. Ceterum pro χβοι Saidice legi alicubi ββοι, β pro χ, dialecti indole minime repugnante. Quod autem hic addit Saidicus ηητ *venit* jam explicatum est.

Ἡεν ουμετοῦ *in potestate, cum imperio, ac vi*, a μετοῦ, Saidice μετῆχοεις *dominium*, ubi observato praeformativam hujusmodi abstractorum μετ scribi Saidice μετῆ, ut passim ητ pro ετ relativi aut participii notâ.

Πεφβεχε *merces ejus*, a βεχε *merces, stipendium*, Theb. βεκε, mutato χ in κ, ut in κλοη pro χλοη *corona*, κω pro χω *ponere, sinere, dimittere*, aliisque plurimis. Quod autem hoc loco βτκη Tukijs habet, meram barbariem censeo.

Πεμας *cum eo*, a **πεμα** *cum*, **πε-
μη**, **πεμακ** etc., *tecum*, *tecum*, ut
πη, **πακ** etc. Saidicus omisso ε dupli-
cat consonam **πεμας**.

Οτορ *et*, cognatum verbi **οταρ**
addere. In Saidico **ατω** pro **οτορ** ori-
go vocis obscurata.

Πιρω *opus*, interdum *negotium*,
res. Saidicus habet **περω** *opus ejus*,
ut Arabs **اير**, quo secundo indicio
in contextu adeo brevi conjicere licet
interpretationem Isaiae Thebaidicam ab
Arabica ductam esse, postquam sermo
Arabicus in Thebaide notior Graeco es-
se coepit, haud ante octavum seculum;
nisi malumus Arabicam de Saidica factam.

Υπερω *ἐβωλ* *in conspectu ejus*.
Dixi de **ηω**, atque **ωω** pro **ητο** ab
ω *facies*. Sed hic addendum adhiberi
ωω tamquam nomen masc. *conspectus*,
πεωω *il cospetto*, inserto ε, quod hu-
jusmodi formis **ωβω** *ira*, **ωκαρ** *affixio*,
ωτο *cessatio*, *quies*, **ηκοτ** *recubitus*,
χοίμησις etc. praemittitur passim. Sed
cum suffixis, **πωω**, et praeposito **η**

ad, ἀπ' αὐτοῦ al mio cospetto, coram me, ἀπεκ' αὐτοῦ coram te etc.. Additur autem saepius ἐβὼλ, ἀπεμ' αὐτοῦ ἐβὼλ ἀφ' ἱ in *conspectu Dei*, quod ἐβὼλ explicari potest *palam*, ut innumeris aliis locis, ubi redundare videtur. Atque est a βολ (βελ, βηλ, βωλ) *absolvere, dimittere, ἐβὼλ foras, extra, palam*, nempe quo dimissa prodeunt, vel *prorsus, absolute*. Saidicus nihil differt, nisi litera τ pro θ, de quâ dictum saepe.

Atque haec pauca de multis; ea tamen, quae qui studiose perlegerit, satis, arbitror, accedet instructus ad libros Aegyptios cum interpretatione conferendos, vel cum textu, quem reddunt, ut inde linguam discat. Satis autem scio fore neminem Hebraice doctum et Graece, qui plura postulet, ut pervideat naturam atque ingenium sermonis Coptici discrepare et procul abscedere ab utroque idiomate Graeco atque Hebraeo, perinde ferme atque haec dissident inter se. Quare hic finem facio. Nec enim quaeram quam recte cl. de Guignes Ae-

gyptium sermonem conferat cum Sinen-
si, quem juxta equidem cum ignarissimo
quoque scio. Nimis ad lapsum lubrica
disputatio foret. Et jam vereor, ne vel
in his, quae non omnino ignoro, multa
perperam a me dicta sint, dum sine
duce in adyta ipsa linguae penetrare
contendi, ut origines causasque ejus pro-
derem, quibus maxime perspicuum fit
eam consistere per se. At si pleraque
recte, uti spero, constituta atque illu-
strata sunt, errata mihi mea aequi ac
docti viri facile condonabunt.

Taurini Idibus Maii 1782.

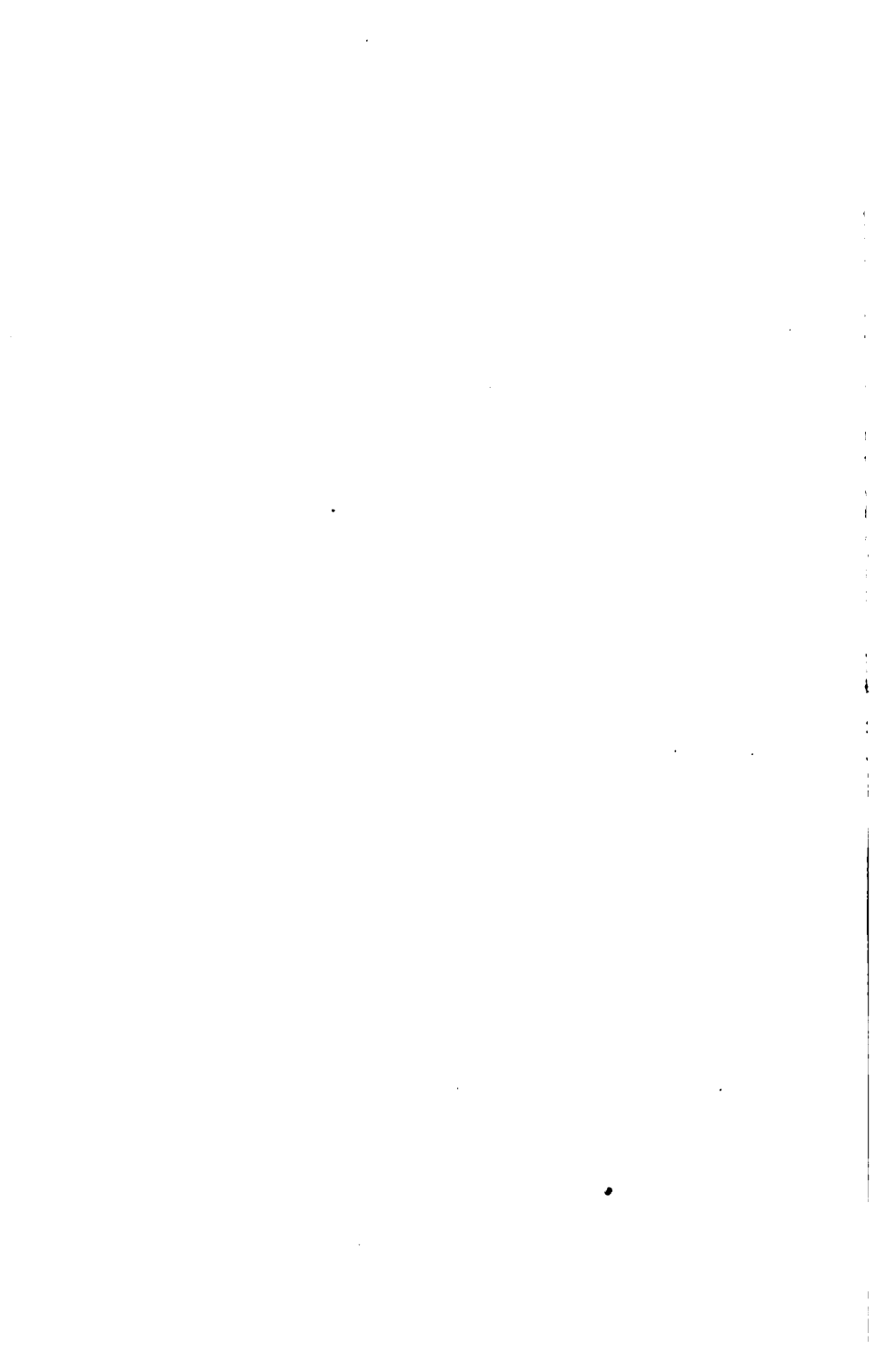

ASHMOLEAN
OXFORD
MUSEUM

Ad p. 109. anziché nimb. Lincet de Mans. an.
Ho lasciato p. 109. una falsa etimologia di gi
in luogo della più obvia e vera da gi mittere
che uini e novci buono, avendo osservato
dopo che i Theff. III. 6 e Philip. IV. 8 trou-
fero l'gi, e uini non solo è interrogatio
ma affidit Ezech. XXI. 7. e qai uini
lettere, tabellarius qai uen novci un ch
nuove, onde l'etimologia è certissima.

Handwritten text, possibly a signature or initials, located at the bottom center of the page.

x

